Utbildningsutskottets betänkande 1985/86:6

om ny skollag m. m. (prop. 1985/86:10)

UbU
1985/86:6

Propositionen

Regeringen har efter föredragning av statsrådet Göransson i proposition 1985/86:10 om ny skollag m. m. föreslagit riksdagen att

1. anta förslaget till lag om ändring i skollagen (1962:319),

2. anta tre av lagrådet granskade lagförslag med vidtagna ändringar, nämligen förslag till dels skollag, dels lag om införande av skollagen, dels lag om ändring i lagen (1985:569) om införande av lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.,

3. godkänna vad som i propositionen har förordats om att särskolcheferna inte längre skall ha statligt reglerade anställningar,

4. godkänna vad som i propositionen har förordats om att statsbidragsgivningen till tjänster för särskolchefer skall upphöra,

5. godkänna vad som i propositionen har förordats i fråga om sådana ledamöter och suppleanter i länsskolnämnden som inte väljs av landsting eller kommunfullmäktige,

6. godkänna vad som i propositionen har förordats om upphörande av försöksverksamheten med regionala planeringsråd,

7. godkänna vad som i propositionen har förordats om att möjligheten att avstänga en elev i grundskolan skall tas bort.

De i propositionen framlagda lagförslagen är fogade som *bilaga 1*, *bilaga 2*, *bilaga 3* och *bilaga 4* till detta betänkande.

I propositionen föreslås en ny skollag. Den är resultatet av en huvudsakligen författningsteknisk och språklig översyn av den nuvarande skollagen (1962:319). Översynen har också omfattat enstaka sakfrågor som har aktualiserats genom utredningsförslag eller på annat sätt.

Till skillnad från den nuvarande skollagen innehåller förslaget till ny skollag bestämmelser om särskolan. Den nya skollagen innebär att skolplikten för eleverna i särskolan upphör vid utgången av vårterminen det kalenderår då de fyller 17 år. De har emellertid alltid rätt att fortsätta i särskolan under de fyra närmast följande läsåren.

I övrigt föreslås bl. a. följande ändringar genom den nya skollagen.

Innan en kommun i sin grundskola tar emot en elev som inte tillhör skolans elevområde, skall kommunen bereda elevens hemkommun tillfälle att yttra sig. Motsvarande skall gälla för gymnasieskolan, om även hemkommunen anordnar den aktuella studievägen. Om hemkommunen avstyrker, skall den andra kommunen, om den fortfarande anser att eleven skall tas emot,

1 *Riksdagen 1985/86. 14 saml. Nr 6*

överlämna ärendet till länsskolnämnden för avgörande. Rätten till interkommunal ersättning från hemkommunen görs beroende av att den andra kommunen har iakttagit sina nu nämnda skyldigheter.

Vissa förenklingar görs i bestämmelserna om undersökningstillfällen m. m. inom skolhälsovården. Elever i gymnasieskolan skall inte längre vara skyldiga att genomgå hälsokontroller.

Möjligheten att hämta skolpliktiga barn till skolan med biträde av polismyndighet avskaffas. Däremot behålls möjligheten för länsskolnämnden att vid vite förelägga barnets vårdnadshavare att se till att barnet fullgör sin skolplikt. Frågan om utdömande av förelagt vite skall i fortsättningen prövas av länsrätten på ansökan av länsskolnämnden.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1986. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser föreslås bli samlade i en särskild promulgationslag.

Propositionen innehåller även vissa förslag i frågor som inte regleras i den nya skollagen.

Ändringar föreslås beträffande länsskolnämndernas sammansättning. Liksom nu skall landstinget välja fem av ledamöterna och suppleanter för dem i länsskolnämnden. Sammansättningen i övrigt regleras inte i den nya skollagen. Utöver de ledamöter som landstinget väljer skall länsskolnämnden ha sex ledamöter. Av dessa skall fyra representera arbetsmarknaden och – liksom suppleanter för dem – utses av regeringen efter förslag från arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. Övriga två ledamöter och suppleanter för dem skall utses av länsstyrelsen. De förutsätts representera dels utbildningsverksamheten i länet, dels den allmänna samhällsplaneringen där. Ordförande skall alltjämt utses av regeringen bland nämndens ledamöter. Regeringen och länsstyrelsen skall utse ledamöter och suppleanter enligt de nya reglerna för tid fr. o. m. den 1 januari 1986. Detta föranleder ändring i den nuvarande skollagen.

Den nuvarande försöksverksamheten med s. k. regionala planeringsråd föreslås upphöra vid utgången av juni 1986. Planeringssamverkan mellan skola och arbetsliv utformas i fortsättningen på det sätt som länsskolnämnden finner lämpligt.

I linje med riksdagsbeslut våren 1985 om förändringar beträffande de kommunala skolcheferna föreslås i propositionen att inte heller särskolcheferna längre skall ha statligt reglerade anställningar och att statsbidragen till kostnader för särskolchefer skall upphöra. Förändringarna beträffande särskolchefer föreslås gälla fr. o. m. den 1 juli 1986.

1985/86:52 av Margó Ingvardsson (vpk) och Björn Samuelson (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar anta följande såsom motionärernas förslag betecknade förslag till lydelse av skollagens 6 kap. 9 §:

Regeringens förslag	*Motionärernas förslag*
6 kap. 9 §	
Eleverna i särskolan skall så långt det är möjligt få en utbildning som motsvarar den som ges i grundskolan och gymnasieskolan. Utbildningen skall anpassas efter varje elevs förutsättningar.	Eleverna i särskolan skall så långt det är möjligt få en utbildning som motsvarar den som ges i grundskolan och gymnasieskolan. Utbildningen skall anpassas efter varje elevs förutsättningar. *Huvudmannen skall sörja för att varje elev, genom särskilt anlitad personal, erhåller den personliga omvårdnad, tillsyn och det stöd som erfordras för att möjliggöra utbildningen.*

1985/86:53 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar anta följande såsom motionärernas förslag betecknade förslag till ändring i förhållande till proposition 1985/86:10:

Regeringens förslag	*Motionärernas förslag*
4 kap. 15 §	
Utbildningen i grundskolan skall vara kostnadsfri för eleverna. Dessa skall utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.	Utbildningen i grundskolan skall vara kostnadsfri för eleverna. Dessa skall utan kostnad ha tillgång till *skolmåltider motsvarande minst 1/3 av dagens näringsbehov,* böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.
5 kap. 14 §	
Avgifter får inte tas ut för ansökan till gymnasieskolan. Utbildningen skall vara kostnadsfri för eleverna. Dessa skall utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. *Huvudmannen får dock besluta att eleverna skall hålla sig med vissa egna sådana hjälpmedel.* I verksam-	Avgifter får inte tas ut för ansökan till gymnasieskolan. Utbildningen skall vara kostnadsfri för eleverna. Dessa skall utan kostnad ha tillgång till *skolmåltider motsvarande minst 1/3 av dagens näringsbehov,* böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. I verksamheten får *dock* förekomma enstaka

heten får *också* förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna *i något annat avseende.*

inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

1985/86:54 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen antar följande lydelse av 2 kap. 3 § i nya skollagen: "Länsskolnämnden skall bestå av elva ledamöter som väljs av landstinget. I Gotlands län väljs ledamöterna av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. I Göteborgs och Bohus län väljs fem ledamöter av kommunfullmäktige i Göteborgs kommun och sex ledamöter av Göteborgs och Bohus läns landsting. I Malmöhus län väljs fem ledamöter av kommunfullmäktige i Malmö kommun och sex ledamöter av Malmöhus läns landsting. För ledamöterna utses lika många suppleanter. Ledamöter – – – föreskriver.",

2. att riksdagen antar följande lydelse av 22 § i gamla skollagen: "Länsskolnämnden skall bestå av elva ledamöter som väljs av landstinget. I Gotlands län väljs ledamöterna av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. I Göteborgs och Bohus län väljs fem ledamöter av kommunfullmäktige i Göteborgs kommun och sex ledamöter av Göteborgs och Bohus läns landsting. I Malmöhus län väljs fem ledamöter av kommunfullmäktige i Malmö kommun och sex ledamöter av Malmöhus läns landsting. För ledamöterna utses lika många suppleanter. Ledamöter – – – föreskriver.",

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om skolstyrelsens roll för ungdomsuppföljningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande permanentning av planeringsråden och SSA-sekreterarna,

5. att riksdagen uttalar vad i motionen anförs rörande betydelse av elevens önskemål i fråga om högstadieundervisning i grannkommun när denna öppnar möjlighet för tillval som ej kan erbjudas i hemkommunen.

1985/86:55 av Margareta Persson (s) och Ingvar Björk (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att den i proposition 1985/86:10 föreslagna skollagen får en sådan utformning att skyldigheten för huvudmännen att anordna skola blir likformigt uttryckt för både grundskola och särskola.

1985/86:56 av Margareta Persson (s) och Ingvar Björk (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att den i proposition 1985/86:10 föreslagna skollagen får en sådan utformning att omvårdnadsbehovet hos eleverna i särskolan tillgodoses.

1985/86:57 av Rune Rydén (m) vari yrkas att riksdagen med ändring av 3 kap. 16 § i regeringens förslag till ny skollag beslutar att det skall vara skolstyrelsen som förelägger vite och länsrätten som utdömer det när skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång.

1985/86:58 av Per Unckel m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att i skollagen införa en ny paragraf av följande lydelse: "Undervisningen i det allmänna skolväsendet skall alltid utformas med beaktande av den eleverna tillkommande informationsfriheten så att

deras rätt att inhämta och mottaga upplysningar och att i övrigt taga del av andras yttranden icke inskränks utöver vad som i lag angivits med stöd av 2 kap. 13 § regeringsformen",

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående rätt att välja skola inom den allmänna skolans ram,

3. att riksdagen beslutar att 4 kap. 3 § i den nya skollagen skall ha följande lydelse: "Grundskolan skall utveckla varje elevs egenskaper och förutsättningar. Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter, så att alla elever ges goda grundläggande kunskaper.",

4. att riksdagen avslår regeringens förslag att avskaffa möjligheterna till s. k. vartannatårsintagning,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om länsskolnämndernas sammansättning,

1985/86:59 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att länsskolnämnderna inte skall innehålla företrädare för arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna,

2. att riksdagen beslutar att skolplikten skall inträda höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år,

3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående rätten att välja gymnasieskola,

4. att riksdagen beslutar att elevs möjlighet att bli befriad från religionsundervisning tas bort.

Utskottet

Inledning

I skollagen (1962:319) finns bestämmelser om bl. a. skolplikten och de sätt på vilka den kan fullgöras. Skolplikten fullgörs normalt i *grundskolan* för vilken kommunerna är huvudmän. Staten svarar genom *specialskolan* för undervisningen av barn som på grund av synskada eller dövhet eller hörsel- eller talskada inte kan följa undervisningen i grundskolan. Staten är också huvudman för *sameskolan* som för samers barn är ett alternativ till grundskolan. Skolplikten får fullgöras i en skola med enskild huvudman (*fristående skola*), om skolan har godkänts för ändamålet. Det är också möjligt att fullgöra skolplikten utan skolgång, nämligen genom s. k. *enskild undervisning*.

I skollagen finns även bestämmelser om *gymnasieskolan*. För denna är kommuner och landstingskommuner huvudmän.

I fråga om undervisningen av vissa psykiskt utvecklingsstörda hänvisar skollagen till lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda (1967 års omsorgslag). Där finns bestämmelser om *särskolan*. Denna skolform anordnas av landstingskommuner och kommuner som inte ingår i någon landstingskommun. Staten svarar genom specialskolan för undervisningen av psykiskt utvecklingsstörda som på grund av synskada, dövhet eller hörselskada inte kan följa undervisningen i särskolan.

Skollagens bestämmelser kompletteras av föreskrifter i bl. a. skolförord-

ningen (1971:235, omtryckt 1983:721), specialskolförordningen (1965:478, omtryckt 1983:736), sameskolförordningen (1967:216, omtryckt 1980:437), 1980 års läroplan för grundskolan (Lgr 80), skolöverstyrelsens (SÖ) särskilda föreskrifter för anpassning av Lgr 80 till specialskolan och sameskolan samt 1970 års läroplan för gymnasieskolan (Lgy 70).

Bestämmelserna om undervisning i 1967 års omsorgslag kompletteras av föreskrifter i bl. a. stadgan (1968:146) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda (omsorgsstadgan, omtryckt 1978:975) samt läroplaner för särskolan fastställda av SÖ.

Skollagen och vissa andra skolförfattningar har länge varit i behov av en teknisk och språklig översyn. Hösten 1979 tillkallades därför en särskild utredning, skolförfattningsutredningen (U 1979:12). I maj 1981 avlämnade utredningen delbetänkandet (Ds U 1981:4) Skollagen med förslag till ny skollag.

Omsorgskommittén (S 1977:12) lade år 1981 fram betänkandet (SOU 1981:26) Omsorger om vissa handikappade. När betänkandet hade remissbehandlats tillkallades en arbetsgrupp för den fortsatta beredningen av betänkandet. Arbetsgruppen kallade sig omsorgsberedningen. Den avlämnade i december 1984 en rapport, som lades till grund för proposition 1984/85:176 med förslag till lag om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. (omsorgspropositionen). Riksdagen har genom beslut den 5 juni 1985 antagit lagförslaget i omsorgspropositionen med vissa ändringar (SoU 1984/85:27, rskr. 1984/85:386). Den nya omsorgslagen, som träder i kraft den 1 juli 1986, ersätter 1967 års omsorgslag. Den innehåller inte bestämmelser om utbildningen för psykiskt utvecklingsstörda barn och ungdomar. I omsorgspropositionen förutsattes att sådana bestämmelser skulle ingå i kommande förslag till ny skollag.

I nu föreliggande proposition föreslås, med skolförfattningsutredningens betänkande som underlag och i enlighet med vad som aviserades i omsorgspropositionen, en ny skollag, som avses ersätta såväl 1962 års skollag som bestämmelserna om undervisning i 1967 års omsorgslag. I sammanhanget behandlas också bl. a. vissa i propositionen redovisade förslag som har lagts fram av skoladministrativa kommittén (U 1978:17), kommittén (U 1979:13) angående skolor med enskild huvudman (SEH-kommittén) och riksrevisionsverket.

Med anledning av propositionen har väckts åtta motioner med sammanlagt 19 yrkanden. Utskottet följer vid behandlingen av motionsyrkandena i huvudsak den disposition som återfinns i förslaget till ny skollag.

Grundläggande fri- och rättigheter på skolområdet

I motion 1985/86:58 (m) yrkande 1 begärs att elevernas rätt till informationsfrihet skall säkerställas genom att skollagen tillförs en paragraf om informationsfrihet. Den nya paragrafen avses hänvisa till reglerna i regeringsformen (2 kap. 1 §).

Utskottet erinrar om att regleringen i 2 kap. regeringsformen omfattar

också barn och ungdom (jfr Medborgerliga fri- och rättigheter, Regeringsformen, SOU 1975:75, s. 185).

Med hänvisning till att grundlagsskyddad informationsfrihet föreligger på skolområdet föreslår utskottet att motion 1985/86:58 yrkande 1 avslås av riksdagen.

Länsskolnämndernas sammansättning m. m.

I propositionen föreslås att det i skollagen skall föreskrivas att landstinget liksom nu skall välja fem av ledamöterna och suppleanter för dem i länsskolnämnden. För län med kommun som inte hör till någon landstingskommun gäller särskilda regler. Utöver de ledamöter som landstinget väljer skall enligt föredragande statsrådet länsskolnämnden ha sex ledamöter. Av dessa skall fyra representera arbetsmarknaden och – liksom suppleanter för dem – utses av regeringen efter förslag från arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. Övriga två ledamöter och suppleanter för dem skall utses av länsstyrelsen. De förutsätts representera dels utbildningsverksamheten i länet, dels den allmänna samhällsplaneringen där. Ordförande skall alltjämt utses av regeringen bland nämndens ledamöter.

Regeringen och länsstyrelsen föreslås utse ledamöter och suppleanter enligt de nya reglerna för tid fr. o. m. den 1 januari 1986. Detta föranleder ändring i den nuvarande skollagen.

Den nuvarande försöksverksamheten med s. k. regionala planeringsråd föreslås upphöra vid utgången av juni 1986. Planeringssamverkan mellan skola och arbetsliv får i fortsättningen utformas på det sätt som länsskolnämnderna finner lämpligt.

Enligt motion 1985/86:54 (c) yrkandena 1 och 2 bör länsskolnämnden omfatta elva ledamöter, vilka alla bör väljas av landstingen eller i förekommande fall kommunfullmäktige. Företrädare för arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer bör inte ingå i nämnderna. Sistnämnda uppfattning framförs även i motionerna 1985/86:58 (m) yrkande 5 och 1985/86:59 (fp) yrkande 1. Det anses enligt motion 1985/86:58 olämpligt att nämndernas ledamöter utses på ett sådant sätt att de förutses företräda sina uppdragsgivares intressen i första hand. Enligt båda motionerna bör nämnderna i övrigt ha den sammansättning som anges i propositionen.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Samverkan mellan utbildning och arbetsliv är ett viktigt inslag i planeringen på länsnivå. Inte minst med hänsyn till de uppgifter som länsskolnämnderna fått i fråga om samråd om utbildningsutbud mellan olika utbildningshuvudmän anser utskottet det naturligt att detta kommer till uttryck i en förstärkt representation för arbetslivet i nämnderna. I vad gäller länsskolnämndernas myndighetsutövning och uppfattningen i motion 1985/86:58 att det är olämpligt att nämndernas ledamöter utses på ett sådant sätt att de förutses företräda sina uppdragsgivares intressen i första hand, vill utskottet erinra om dels att myndighetsutövningen för länsskolnämndernas del minskat, dels att det finns jävsregler i 4 § förvaltningslagen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag beträffande länsskolnämnderna. Utskottet utgår dock från att kommande överväganden om såväl den statliga skoladmi-

nistrationens roll som den framtida länsförvaltningen kan ge anledning till att en mera allsidig prövning av frågan om länsskolnämndens sammansättning görs.

Då den nuvarande mandatperioden för ledamöterna och suppleanterna i länsskolnämnderna upphör med utgången av december 1985 bör regeringen och länsstyrelsen få utse ledamöter och suppleanter enligt de nya reglerna för den mandatperiod som börjar den 1 januari 1986.

Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:54 yrkandena 1 och 2, 1985/86:58 yrkande 5 och 1985/86:59 yrkande 1 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i skollagen (1962:319) och förslaget till skollag såvitt avser 2 kap. 3 § samt godkänner vad föredragande statsrådet förordat i fråga om sådana ledamöter och suppleanter i länsskolnämnden som inte väljs av landsting eller kommunfullmäktige.

I motion 1985/86:54 (c) yrkande 4 föreslås att de nuvarande regionala planeringsråden m. m. skall permanentas.

I vad gäller planeringsråd för samverkan mellan skola och arbetsliv vill utskottet erinra om att det i varje kommun finns lokala planeringsråd och i varje län försöksvis regionala planeringsråd. Enligt utskottets mening finns inte behov av en central reglering av samverkan på dessa nivåer. Varje kommun och länsskolnämnd bör få utforma sin samverkan med arbetslivet på det sätt som den finner lämpligast. Utskottet utgår från att kommuner och länsskolnämnder även fortsättningsvis tillser att en bred och allsidig kontakt mellan skola och arbetsliv upprätthålls. Den nuvarande försöksverksamheten med regionala planeringsråd bör således upphöra med utgången av juni 1986.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:54 yrkande 4.

Skolpliktens inträde m. m.

Enligt motion 1985/86:59 (fp) yrkande 2 bör skolplikten inträda höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år. Enligt motionärerna bör bestämmelser härom införas i skollagen redan nu med tillämpning fr. o. m. läsåret 1986/87.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

En särskild kommitté lade sommaren 1985 fram betänkandet Förskola – skola (SOU 1985:22), i vilket förmerna för arbetet i förskola och skola diskuteras. Även tidpunkten för skolstarten behandlas i betänkandet. Kommittén presenterar tre alternativa utvecklingslinjer för barnomsorgen och skolan i framtiden. Det första alternativet innebär att nuvarande skolpliktsålder bibehålls och att verksamheten för förskolebarnen och barnen på lågstadiet samplaneras. Det andra utvecklingsalternativet innebär en sänkning av skolpliktsåldern med ett år. I sin analys utgår kommittén från att sänkt skolpliktsålder förutsätter tioårig skolgång och att lågstadiet därvid blir fyraårigt. Det tredje utvecklingsalternativet innebär en successiv skolstart, antingen intagningar vid höst- och vårterminens början eller individuellt under läsåret.

Betänkandet Förskola – skola remissbehandlas för närvarande. Remissti-

den går ut den 15 januari 1986. Med hänvisning till att frågan om tidpunkt för skolstart kommer att beredas i regeringens kansli under nästa år föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:59 yrkande 2.

I den nuvarande skollagen förutsätts att s. k. vartannatårsintagning skall kunna förekomma i grundskolan. Föredragande statsrådet anser (prop. s. 60) att ett sådant intagningssystem är oriktigt från principiell synpunkt, eftersom alla barn bör ha rätt att börja skolan höstterminen det kalenderår då de fyller sju år. I den nya skollagen bör enligt statsrådets mening därför inte skrivas in någon möjlighet att tillämpa vartannatårsintagning.

I motion 1985/86:58 (m) yrkande 4 föreslås avslag på regeringens förslag att avskaffa möjligheterna till vartannatårsintagning. Om ett system med vartannatårsintagning i särskilda fall kan innebära att annars nedläggningshotade skolor kan bevaras bör sådan intagning kunna förekomma.

Utskottet erinrar om att vartannatårsintagning tillkom genom 1919 års undervisningsplan för rikets folkskolor (SFS 1919:880). Syftet med anordningen var att en lärare som i en glesbygd hade att svara för undervisningen i sex årskurser inte skulle få alltför många årskurser i sin undervisningsgrupp samtidigt utan skulle få koncentrera sig det ena läsåret på årskurserna 1, 3 och 5 och det andra läsåret på årskurserna 2, 4 och 6.

Enligt uppgift från SÖ har vartannatårsintagning sedan länge inte förekommit i Sverige. Med hänvisning till detta förhållande och till vad som anförts i propositionen om rätten att få börja skolan vid sju års ålder föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:58 yrkande 4.

Befrielse från undervisning i religionskunskap

Enligt 3 kap. 12 § andra stycket i lagförslaget skall befrielse alltid medges från undervisning i religionskunskap, om eleven tillhör ett trossamfund, som har regeringens tillstånd att i skolans ställe ombesörja sådan undervisning, och eleven visar att han deltar i denna.

I motion 1985/86:59 (fp) yrkande 4 hävdas att elevs möjlighet till befrielse från undervisning i religionskunskap bör tas bort ur skollagen. I dag skall religionsundervisningen vara objektiv och ge eleverna kunskaper och insikt om alla de stora religionerna. Religionsundervisningen har därmed kommit att bli ett led i ansträngningen att genom information om skilda etiska, kulturella och religiösa förhållanden öka elevernas förståelse för och tolerans beträffande företeelser som kan verka främmande.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Inom Europarådet framlades år 1950 den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Till denna konvention har alla Europarådets medlemsländer anslutit sig. Vidare inrättades den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna och – som högre instans – den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Till dessa organ kan medlemsländer och enskilda medborgare under vissa förutsättningar inkomma med klagomål om brott mot konventionen.

Den europeiska konventionen har sedermera kompletterats med fem tilläggsprotokoll. Det första av dessa, som undertecknades år 1952, handlar

bl. a. om rätten till undervisning. I artikel 2 i detta protokoll stadgas att ingen får förvägras rätten till undervisning men att staten skall respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn en uppfostran och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse.

När regeringen den 22 juni 1953 ratificerade det första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna förklarades i en reservation till artikel 2 bl. a. att befrielse från skyldigheten att delta i de allmänna skolornas kristendomsundervisning endast kan medges för barn med annan trosbekännelse än svenska kyrkans, för vilka tillfredsställande religionsundervisning är anordnad.

Som skäl för att inte förorda ett oreserverat antagande av artikel 2 i tilläggsprotokollet anförde departementschefen i proposition 1953:32 (s. 10) att "de svenska statsmakterna ha vid sitt ställningstagande till denna fråga i samband med den senaste skolreformen utgått ifrån att kristendomsundervisningen i våra allmänna skolor icke är avsedd att påtvinga eleverna en viss troslära utan att under objektiva former bibringa dem kunskap om de religiösa och etiska värderingar som varit bestämmande vid uppbyggandet av det svenska samhället liksom för den västerländska kulturutvecklingen över huvud taget." Regeringen ansåg att trossamfund som i sin åskådning väsentligt avviker från grunderna för skolans kristendomsundervisning skall äga möjlighet att med regeringens tillstånd själva ombesörja religionsundervisning i skolans ställe (jfr 27 § nuvarande skollag).

För närvarande innehas sådant tillstånd bl. a. av de mosaiska församlingarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, katolska kyrkan i Sverige, Evangelisk-Lutherska kyrkan i Sverige, muslimska församlingen i Malmö och Lutherska bekännelsekyrkan i Sverige.

Sverige har senare anslutit sig till överenskommelser med innebörd som svarar mot nyssnämnda europeiska konvention, nämligen UNESCO-konventionen år 1960 mot diskriminering inom undervisningen och FN-konventionerna av år 1966 om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter resp. medborgerliga och politiska rättigheter. När regeringen föreslog riksdagen ratifikation av dessa båda konventioner (prop. 1967:36 och 1971:125) skedde det med hänvisning till att religionsundervisningen i skolorna skall vara objektiv och att möjlighet till befrielse finns. I fråga om UNESCO-konventionen fanns därtill ej möjlighet att anmäla förbehåll mot någon artikel.

I proposition 1978/79:180 om läroplan för grundskolan anförde föredragande statsrådet att krav på att vissa elever skall befrias från skolans religionsundervisning även i fortsättningen bör tillgodoses. Riksdagen hade ingen erinran häremot (UbU 1978/79:45, rskr. 1978/79:422).

I läroplanen för grundskolan (Lgr 80) upptas inom de samhällsorienterande ämnena ämnet religionskunskap under en särskild rubrik. Vidare anges följande: "När en elev enligt skollagen 27 § befriats från undervisningen i religionskunskap skall i samråd mellan hemmet och skolan överenskommas hur detta praktiskt skall ordnas. Med hänsyn till de speciella motiv som i varje enskilt fall föreligger och undervisningens uppläggning i ifrågavarande klass får från fall till fall avgöras vilka lektioner och avsnitt som eleven skall vara befriad från."

Enligt uppgift i proposition 1978/79:180 om läroplan för grundskolan m. m. (s. 77) befriades år 1975 sammanlagt 180 elever i hela landet från skolans religionsundervisning. Antalet befriade elever är, enligt vad utskottet erfarit, ungefär detsamma i dag.

Med anledning av de speciella förhållanden som föreligger anser utskottet att ingen ändring bör ske av nuvarande befrielsemöjlighet i vad gäller undervisningen i religionskunskap i grundskolan. Motion 1985/86:59 yrkande 4 bör avslås och det i propositionen framlagda lagförslagets 3 kap. 12 § antas.

Föreläggande och utdömande av vite

I lagförslaget bibehålls skolstyrelsens och vårdnadshavarnas nuvarande ansvar för att barnet fullgör sin skolplikt. Möjligheten att hämta skolpliktiga barn till skolan med biträde av polismyndighet avskaffas. Däremot behålls möjligheten för länsskolnämnd att förelägga sådana vårdnadshavare vite, som inte har gjort vad på dem ankommer för att barnet skall fullgöra sin skolgång. Det skall enligt föredragande statsrådet även i fortsättningen ankomma på länsskolnämnd att förelägga vite. Enligt lagen (1985:206) om viten skall, om inte annat följer av vad som är särskilt föreskrivet, fråga om utdömande av vite prövas av länsrätt på ansökan av den myndighet som har utfärdat föreläggandet. I propositionen föreslås inga särbestämmelser. Det innebär att frågan om utdömande av vite som avses i 3 kap. 16 § förslaget till skollag skall prövas av länsrätt på ansökan av länsskolnämnd.

Enligt motion 1985/86:57 (m) bör frågan om utdömande av vite prövas av länsrätt på ansökan av skolstyrelsen. Skolstyrelsen bör kunna förelägga vitet. Det är skolstyrelsen som, ofta i samråd med socialnämnden, har att svara för den utredning som måste föreligga om fråga uppkommer om vitesföreläggande. Enligt motionen bör skolstyrelsen i detta fall kunna få samma ställning som byggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, vilka också handlägger partsärenden. Yrkandet överensstämmer med vad skolförfattningsutredningen har föreslagit.

Skolförfattningsutredningens förslag om att skolstyrelsen – såvitt gäller elever i grundskolan – skall överta uppgiften att förelägga vite har väckt viss kritik under remissbehandlingen. Åtskilliga länsskolnämnder ansåg att skolstyrelsen inte framstår som en neutral instans i ärenden av detta slag. Föredragande statsrådet har tagit fasta på detta. Utskottet ansluter sig till regeringens ståndpunkt och föreslår att riksdagen avslår motion 1985/86:57.

Hemkommuns uppföljningsansvar

I förhållande till nuvarande lagbestämmelser om att kommunerna skall bedriva uppföljande studie- och yrkesorientering och vidta andra åtgärder till stöd för ungdomarna görs i lagförslaget vissa preciseringar av uppföljningsinsatserna. Det skall även i fortsättningen ankomma på skolstyrelsen att hålla sig underrättad om ungdomarnas situation.

Enligt motion 1985/86:54 (c) yrkande 3 är det naturligt att skolstyrelsen har det fulla ansvaret för ungdomsuppföljningens genomförande. Motionärerna

anser det angeläget att regeringen på lämpligt sätt framhåller för kommunerna att uppföljningsansvaret normalt bör handhas av skolstyrelserna.

Utskottet konstaterar att det i lagen slås fast att hemkommunen genom skolstyrelsen skall hålla sig underrättad om hur ungdomarna är sysselsatta. Har de inte stadigvarande sysselsättning genom studier i gymnasieskolan eller fast anställning eller på annat sätt, skall hemkommunen enligt lagen vara skyldig att själv eller genom andra erbjuda dem personlig studie- och yrkesvägledning samt kurser, praktik eller annan liknande verksamhet.

I likhet med regeringen anser utskottet att kommunerna själva bör få avgöra, vilka uppgifter därvidlag som skall läggas på skolstyrelserna.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:54 yrkande 3.

Studiegången i grundskolan

Enligt lagförslaget skall eleverna i grundskolan ha en i huvudsak gemensam studiegång, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

I motion 1985/86:58 (m) yrkande 3 anses att lagförslaget i denna del innebär en förändring i riktning mot en mera likriktad skola. Enligt motionärernas motsvarande förslag till lag skall grundskolan utveckla varje elevs egenskaper och förutsättningar.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Till skillnad från gymnasieskolan bygger grundskolan på principen att eleverna skall ha en i huvudsak gemensam studiegång i enlighet med ett antal riksdagsbeslut, som resulterat i bestämmelser i bl. a. skolförordning och läroplan för grundskolan. Såsom framgår av skolförordningen och läroplanen finns, utöver den för alla gemensamma utbildningen, valmöjlighet inom ramen för temastudier och fria aktiviteter samt högstadiets tillvalskurser. Det finns också bestämmelser om s. k. anpassad studiegång för vissa elever. Härtill kommer bestämmelser som syftar till att tillgodose särskilda utbildningsbehov, såsom föreskrifterna om förberedande dansundervisning. Det finns också för musikintresserade elever s. k. musikklasser i vissa kommuners grundskolor enligt särskilda föreskrifter.

I vad slutligen gäller motionärernas krav att skolan skall utveckla varje elevs egenskaper och förutsättningar kan utskottet inte finna annat än att detta är tillgodosett genom det i läroplanen för grundskolan bestämt uttalade kravet på en individualiserad undervisning. I läroplanen (s. 49–50) anförs bl. a.: "Individualisering måste så långt det är praktiskt möjligt få prägla arbetet. Den innebär en anpassning av stoffet till olika elever, en intresseindividualisering. Den innebär också att olika elever får olika lång tid för att lära sig något. Ett och samma arbetssätt passar inte alla elever. Också arbetssättet måste individualiseras inom de ramar som kravet på en allsidig träning ger. Det finns inget studiesätt, som är det bästa för alla elever."

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:58 yrkande 3.

Elevs önskemål i fråga om högstadieundervisning i grannkommun

Av propositionen framgår att de nuvarande principerna för elevområden m. m. för kommunernas skolor skall behållas i huvudsak oförändrade. Det innebär att varje barn skall gå i sin hemkommuns grundskola, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

I detta sammanhang ställs i motion 1985/86:54 (c) yrkande 5 frågan om det inte skulle kunna räcka med enbart önskemål om viss tillvalskurs på grundskolans högstadium för att elev skall få rätt att erhålla högstadieundervisning i grannkommun om denna men inte hemkommunen anordnar kursen. Sådana elevönskemål bör, hävdar motionärerna, tillgodoses, om det inte finns vägande skäl emot.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Skolstyrelsen i kommunen beslutar om tillvalskurser. Treårig kurs i tyska eller franska skall alltid erbjudas, om antalet elever som väljer språket är lägst fem. För övriga tillvalskurser finns ingen lägsta gräns. Skolstyrelsen har alltså stor frihet att tillgodose individuella önskemål.

En kommun skall i sin grundskola ta emot även barn som inte hör till skolans elevområde, om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola (jfr 4 kap. 11 § lagförslaget).

Normalt har en tillvalskurs i grundskolan inte sådan betydelse för en elev som t. ex. en studieväg i gymnasieskolan. Det skulle föra för långt att låta elever få tillträde till grannkommunens grundskola enbart med hänvisning till ett önskemål om att få en viss tillvalskurs. Det bör finnas alldeles speciella skäl att få en högstadieundervisning som inrymmer en kurs som inte kan tillhandahållas i hemkommunens grundskola men väl i grannkommunens. Om t. ex. en elev kan påvisa speciella omständigheter såsom att kursen behandlar ett ämne som han skulle ha särskild nytta av, bör han kunna få gå i grannkommunens skola med stöd av bestämmelserna om särskilda skäl för skolgång i annan skola än i det egna elevområdets (4 kap. 11 §).

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:54 yrkande 5.

Skolhuvudmans kostnadsansvar i förhållande till eleverna i grundskolan och gymnasieskolan

Skolhuvudmannens kostnadsansvar hänger samman med bl. a. omfattningen av den verksamhet i skolan som huvudmannen har att svara för gentemot eleverna.

Skolförfattningsutredningen har i detta sammanhang funnit att begreppet undervisning lätt leder tankarna till den lärarledda lektionsundervisningen. Den konstaterar att det emellertid finns andra verksamhetsformer i skolan som t. ex. fria aktiviteter och praktisk arbetslivsorientering och anser därför att begreppet utbildning är lämpligare än undervisning som samlingsbeteckning för olika verksamhetsformer i dagens skola. Föredragande statsrådet delar utredningens uppfattning att begreppet undervisning kan vara missvi-

sande i detta sammanhang och att i stället begreppet utbildning bör användas.

Som utskottet tidigare redovisat kompletteras skollagen av de olika skolformernas läroplaner. Av exempelvis Lgr 80 – särskilt avsnitten Arbetsformer och arbetssätt samt Planering och utvärdering – framgår att skolarbetet kan bedrivas i form av enkäter, gruppdiskussioner, temaarbeten, teaterföreställningar, konserter, friluftsverksamhet och lägerskolverksamheter m. m. Utskottet finner i likhet med skolförfattningsutredningen och föredragande statsrådet att verksamhetsformer av nu nämnt slag inte särskilt väl låter sig inordnas under den hävdvunna betydelsen av begreppet undervisning utan att begreppet utbildning är en mer adekvat benämning på skolans skilda verksamhetsformer.

De nuvarande kostnadsansvarsreglerna – med huvudregeln om en för eleverna kostnadsfri utbildning – skall enligt propositionen stå fast.

I motion 1985/86:53 (vpk) tas olika kostnadsfrågor upp.

Motionärerna vänder sig emot skolförfattningsutredningens konstaterande att skolmåltider till sin art inte kan betraktas som utbildning. Regeringen har delat utredningens uppfattning. I motionen förslås att det skrivs in i skollagen att skolmåltiderna skall vara kostnadsfria. Motionärerna begär vidare att riksdagen ur lagförslaget skall ta bort bestämmelsen om att skolhuvudman får besluta att eleverna i gymnasieskolan skall hålla sig med vissa egna hjälpmedel.

Såvitt gäller grundskolan bör huvudmännen enligt utskottets uppfattning liksom hittills vara skyldiga att kostnadsfritt för eleverna tillhandahålla böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel som används i utbildningen. När det däremot gäller gymnasieskolan bör, med hänsyn till hittillsvarande praxis, inte så långtgående krav ställas på huvudmännen. Dessa bör därför kunna besluta att eleverna skall hålla sig med vissa hjälpmedel för eget bruk.

Någon lagstadgad skyldighet att låta eleverna få kostnadsfria skolmåltider föreligger inte i dag. Utskottet är i likhet med föredragande statsrådet inte berett att föreslå någon ändring härvidlag.

Riksdagen bör avslå motion 1985/86:53.

Prövningsmyndighet för vissa frågor om mottagande i gymnasieskola

Fråga om en sökande skall tas emot i en kommuns gymnasieskola trots att han inte tillhör elevområdet för studievägen vid skolan skall enligt 5 kap. 8 § tredje stycket förslaget till ny skollag prövas av styrelsen för skolan, om inte annat följer av 9 § i samma kapitel. I 9 § finns föreskrifter om att länsskolnämnden och i vissa fall skolöverstyrelsen skall besluta. Det är då fråga om fall där hemkommunen har samma studieväg i sin gymnasieskola och anser att det inte finns särskilda skäl för sökanden att gå i den andra kommunens gymnasieskola.

Bestämmelsen i 5 kap. 8 § tredje stycket om att det är styrelsen för skolan som skall besluta passar inte i fall där elevområde för en studieväg har fastställts gemensamt för flera kommuners gymnasieskolor (för närvarande Storstockholm). När ställning skall tas till frågan huruvida en sökande som

inte tillhör det gemensamma elevområdet har särskilda skäl är det nämligen inte klart vilken av kommunerna som skulle bli den mottagande kommunen.

Med anledning härav föreslår utskottet att det i 5 kap. 9 § förs in ett tredje stycke av följande lydelse: Om elevområde för en studieväg har fastställts gemensamt för flera kommuners eller landstingskommuners gymnasieskolor skall fråga om en sökande skall tas emot trots att han inte tillhör det gemensamma elevområdet prövas av länsskolnämnden eller skolöverstyrelsen enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Riksdagen bör anta 5 kap. 9 § skollagen med den ändringen att paragrafen erhåller i bilaga 5 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse.

Skollagens utformning i vad gäller huvudmans skyldighet att anordna särskola

I motion 1985/86:55 (s) begärs att "skollagen får en sådan utformning att skyldigheten för huvudmännen att anordna skola blir likformigt uttryckt för både grundskola och särskola".

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Ett barns rätt att få utbildning i grundskolan, särskolan eller annan skolform inom det offentliga skolväsendet regleras genom lagförslagets 3 kap., som har rubriken Skolplikt och rätt till utbildning (jfr 3 kap. 1 § andra stycket och 19 §).

Kapitlen om grundskolan (4 kap.) och om särskolan (6 kap.) skall läsas mot bakgrund av vad som föreskrivs i 3 kap. om skolplikt och rätt till utbildning. Eftersom 4 kap. och 6 kap. har olika uppbyggnad, blir uttrycks-sätten i kapitlen olika.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:55.

Tillgodoseende av omvårdnadsbehovet hos eleverna i särskolan

I motionerna 1985/86:52 (vpk) och 1985/86:56 (s) föreslås att skollagen får en sådan utformning att omvårdnadsbehovet hos eleverna i särskolan tillgodoses. I den förstnämnda motionen lämnas även förslag till en kompletterande lagtext.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

I skolhuvudmans skyldighet att anordna särskola för barn och ungdom som inte kan gå i grundskolan och gymnasieskolan därför att de är psykiskt utvecklingsstörda ligger också en skyldighet att ge den omvårdnad som behövs för att eleverna skall kunna tillgodogöra sig utbildningen. Utskottet erinrar om att skollagens bestämmelser om utbildningen kompletteras av bestämmelserna i lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.

Med hänvisning till det anförda bör riksdagen avslå motionerna 1985/86:52 och 1985/86:56.

I propositionen anförs att grunder för elevernas fördelning på skolenheter inom en huvudmans grundskola eller gymnasieskola inte heller i fortsättningen skall bestämmas genom lag men däremot kunna regleras i andra statliga föreskrifter.

Rätten för den enskilde att välja mellan skolor i det allmänna skolväsendet tas upp i två motioner. I motion 1985/86:58 (m) yrkande 2 tas fasta på 1985 års regeringsförklaring, enligt vilken möjligheterna att inom den offentliga sektorn välja t. ex. daghem, skola och läkare bör ökas. På skolans område bör, menar motionärerna, endast starka skoladministrativa skäl tillåtas väga över elevens personliga önskemål. I motion 1985/86:59 (fp) yrkande 3 föreslås att elev fritt skall kunna välja gymnasieskola i riket. SÖ bör enligt motionärerna ges i uppdrag att presentera närmare förslag och kostnadsberäkningar.

Utskottet vill först erinra om vad föredragande statsrådet anför i propositionen om elevernas fördelning på skolenheter:

Med hänsyn till statens ansvar för skolväsendet och till de statliga bidragen finner jag det naturligt att allmänna grunder för elevernas fördelning på skolenheter skall kunna fastställas genom statliga föreskrifter. Självfallet måste sådana faktorer som kommunikationer och behovet av att effektivt utnyttja lokaler och andra utbildningsresurser spela en viktig roll när eleverna fördelas på skolenheter. Det är emellertid enligt min menig angeläget att också föräldrarnas och elevernas egna önskemål kan vägas in. En skolenhet kan ha en viss inriktning, t. ex. på idrott, och det är då rimligt att beakta idrottsintresserades önskan att få gå vid just den skolenheten. Enligt min mening bör de enskildas önskemål nämnas som en självständig faktor i föreskrifterna om elevernas fördelning på skolenheter. Jag ämnar återkomma till detta i samband med förslag till regeringen om ändringar i skolförordningen med anledning av den nya skollagen.

I vad gäller motion 1985/86:59 vill utskottet tillägga följande.

I 5 kap. 3 § lagförslaget föreskrivs att varje del av landet i fråga om varje studieväg skall ingå i elevområdet för någon kommuns eller landstingskommuns gymnasieskola.

Av 5 kap. 8 § lagförslaget framgår vidare följande: Av behöriga sökande till en studieväg i en kommuns eller landstingskommuns gymnasieskola skall i första hand tas emot de som tillhör elevområdet för studievägen vid skolan. Med dessa skall likställas de som med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens eller landstingskommunens gymnasieskola. I andra hand skall tas emot andra behöriga sökande, om de inte kan beredas plats på studievägen vid den skola vars elevområde de tillhör. Fråga om en sökande skall tas emot trots att han inte tillhör elevområdet för studievägen vid skolan prövas enligt huvudregeln av styrelsen för skolan.

Intagningsbestämmelserna avser att styra elevströmmarna på ett sådant sätt att de motsvarar vad skolorna genom sin organisation kan ta emot. Skolornas organisation är baserad på elevantalet inom elevområdet för resp. utbildning. En styrning är nödvändig inte minst av driftsekonomiska skäl och för att åstadkomma ett rationellt utnyttjande av dels lärare och övrig

personal, dels de investeringar som gjorts i lokaler, läromedel och annan utrustning.

Utskottet föreslår att riksdagen, med hänvisning till vad utskottet anfört, avslår motionerna 1985/86:58 yrkande 2 och 1985/86:59 yrkande 3.

Övriga frågor

Utskottet föreslår att riksdagen i övrigt antar det i propositionen framlagda förslaget till skollag i den mån det inte omfattas av vad utskottet anfört i det föregående.

Vidare föreslår utskottet att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om *dels* att särskolcheferna inte längre skall ha statligt reglerade anställningar, *dels* att statsbidragsgivningen till tjänster för särskolchefer skall upphöra, *dels* att möjligheten att avstänga en elev i grundskolan skall tas bort.

Slutligen föreslår utskottet att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till dels lag om införande av skollagen, dels lag om ändring i lagen (1985:569) om införande av lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.

Hemställan

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *införande av bestämmelse om informationsfrihet i skollagen*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:58 yrkande 1 antar det i proposition 1985/86:10 framlagda förslaget till skollag såvitt avser 1 kap. 1 §,

2. beträffande *länsskolnämndernas sammansättning*
att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:54 yrkandena 1 och 2, 1985/86:58 yrkande 5 och 1985/86:59 yrkande 1 antar dels det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i skollagen (1962:319), dels 2 kap. 3 § förslaget till skollag samt godkänner vad som i propositionen förordats i fråga om sådana ledamöter och suppleanter i länsskolnämnden som inte väljs av landsting eller kommunfullmäktige,

3. beträffande *upphörande av försöksverksamhet med regionala planeringsråd m. m.*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:54 yrkande 4 godkänner vad som förordats i propositionen,

4. beträffande *skolpliktens inträde och vartannatårsintagning*
att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:58 yrkande 4 och 1985/86:59 yrkande 2 antar 3 kap. 6 § förslaget till skollag,

5. beträffande *befrielse från undervisning i religionskunskap*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:59 yrkande 4 antar 3 kap. 12 § förslaget till skollag,

6. beträffande *föreläggande och utdömande av vite*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:57 antar 3 kap. 16 § förslaget till skollag,

7. beträffande *hemkommuns uppföljningsansvar*
att riksdagen avslår motion 1985/86:54 yrkande 3,

8. beträffande *studiegången i grundskolan*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:58 yrkande 3 antar 4 kap. 3 § förslaget till skollag,

9. beträffande *elevs önskemål i fråga om högstadieundervisning i grannkommun*
att riksdagen avslår motion 1985/86:54 yrkande 5,

10. beträffande *skolhuvudmans kostnadsansvar i förhållande till eleverna i grundskolan och gymnasieskolan*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:53 antar dels 4 kap. 15 §, dels 5 kap. 14 § förslaget till skollag,

11. beträffande *prövningsmyndighet för vissa frågor om mottagande av sökande till gymnasieskola*
att riksdagen antar 5 kap. 9 § förslaget till skollag med den ändringen att paragrafen erhåller i bilaga 5 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse,

12. beträffande *skollagens utformning i vad gäller huvudmans skyldighet att anordna särskola*
att riksdagen avslår motion 1985/86:55,

13. beträffande *tillgodoseende av omvårdnadsbehovet hos eleverna i särskolan*
att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:52 och 1985/86:56 antar 6 kap. 9 § förslaget till skollag,

14. beträffande *tillgodoseende av enskilda önskemål vid val av skolenhet*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:58 yrkande 2 och 1985/86:59 yrkande 3,

15. beträffande *förslaget till skollag i övrigt*
att riksdagen antar förslaget till skollag i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan,

16. beträffande *upphörande av statligt reglerade anställningar för särskolcheferna*
att riksdagen godkänner vad som förordats i propositionen,

17. beträffande *upphörande av statsbidragsgivningen till tjänster för särskolchefer*
att riksdagen godkänner vad som har förordats i propositionen,

18.beträffande *borttagande av möjligheten att avstänga en elev i grundskolan*
att riksdagen godkänner vad som har förordats i propositionen,

19. beträffande *lag om införande av skollagen*
att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om införande av skollagen,

20. beträffande *ändring i lagen om införande av lagen om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.*

att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1985:569) om införande av lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingstörda m. fl.

Stockholm den 28 november 1985

På utbildningsutskottets vägnar

Georg Andersson

Närvarande: Georg Andersson (s), Pär Granstedt (c), Per Unckel (m), Helge Hagberg (s), Ylva Annerstedt (fp), Lars Svensson (s), Ingvar Johnsson (s), Barbro Nilsson (s), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Margareta Hemmingsson (s), Larz Johansson (c), Marita Bengtsson (s), Birger Hagård (m) och Bo Hammar (vpk).

Reservationer

1. Införande av bestämmelse om informationsfrihet i skollagen (mom. 1)

Per Unckel, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "Utskottet erinrar" och på s. 7 slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

I ett samhälle med en så dominerande ställning för den allmänna skolan är det av särskild betydelse att elevernas rätt till informationsfrihet säkerställs. Enligt utskottets mening bör skollagen tillföras en bestämmelse om informationsfrihet. Riksdagen bör därför med bifall till motion 1985/86:58 yrkande 1 besluta härom.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *införande av bestämmelse om informationsfrihet i skollagen*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:58 yrkande 1 antar det i proposition 1985/86:10 framlagda förslaget till skollag såvitt avser 1 kap. 1 § med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
	1 kap.
	1 §
Genom grundskolan, gymnasieskolan och andra motsvarande skolformer anordnar samhället utbildning för barn och ungdomar.	
Utbildningens allmänna mål är att ge eleverna kunskaper, utveckla deras färdigheter och i samarbete med hemmen främja deras utveckling till harmoniska människor och till dugliga och ansvarskännande samhällsmedlemmar.	
	Utbildningen skall alltid utformas med beaktande av elevernas informationsfrihet, så att deras rätt att inhäm-

ta och ta emot upplysningar och att i övrigt ta del av andras yttranden inte inskränks utöver vad som anges i lag med stöd av 2 kap. 13 § regeringsformen.

2. Länsskolnämndernas sammansättning (mom. 2)

Per Unckel (m), Ylva Annerstedt (fp), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m) och Birger Hagård (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Samverkan mellan" och på s. 8 slutar "eller kommunfullmäktige" bort ha följande lydelse:

I likhet med övriga delar av statsförvaltningen har länsskolnämnden uppgifter som innebär myndighetsutövning. Det är därför olämpligt att nämndens ledamöter utses på ett sådant sätt att de förutses företräda sina uppdragsgivares intressen i första hand. Korporativa inslag hör inte ihop med myndighetsutövning.

Det är angeläget att skolväsendets myndigheter noga följer utvecklingen i arbetslivet i vad gäller både arbetsmarknadens långsiktiga förändring och kortsiktiga lokala eller regionala behov. Skolväsendets myndigheter bör därför ha nära kontakter med företrädarna för arbetstagarnas och arbetsgivarnas organisationer. Ett sådant samarbete kräver emellertid inte att dessa organisationer är representerade i de styrelser där beslut rörande skolväsendet fattas.

Utskottet är på angivna grunder inte berett att acceptera förslaget att utöka representationen för arbetstagarna med ytterligare två företrädare. I stället bör enligt utskottets uppfattning representationen för såväl arbetstagarna som arbetsgivarna helt utgå ur länsskolnämnderna. Nämnderna bör i övrigt ha den sammansättning som föreslås i propositionen, dvs. utöver de ledamöter och suppleanter som landstinget eller i förekommande fall kommunfullmäktige utser skall det finnas två ledamöter och suppleanter för dem som länsstyrelsen utser. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna 1985/86:58 yrkande 5 och 1985/86:59 yrkande 1 och avstyrker motion 1985/86:54 yrkandena 1 och 2.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *länsskolnämndernas sammansättning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:58 yrkande 5 och 1985/86:59 yrkande 1 och med avslag på motion 1985/86:54 yrkandena 1 och 2 antar dels det i proposition 1985/86:10 framlagda förslaget till lag om ändring i skollagen (1962:319), dels 2 kap. 3 § förslaget till skollag samt med avslag på propositionen godkänner vad utskottet förordat i fråga om sådana ledamöter och suppleanter i länsskolnämnden som inte väljs av landsting eller kommunfullmäktige,

Pär Granstedt (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Samverkan mellan" och på s. 8 slutar "eller kommunfullmäktige" bort ha följande lydelse:

Utskottet motsätter sig att de korporativa inslagen i det regionala styrelseskicket förstärks. Förändringen bör gå i en annan riktning. Utskottet föreslår därför en ordning där länsskolnämnden i sin helhet väljs av landstinget. Därigenom får man god återspegling av de politiska meningsriktningarna i länet. Utskottet kan under denna förutsättning acceptera att ledamotstalet utökas till elva ledamöter. Därigenom bereds möjlighet till en allsidigare politisk representation. Med det anförda tillstyrker utskottet motion 1985/86:54 yrkandena 1 och 2 och avstyrker motionerna 1985/86:58 yrkande 5 och 1985/86:59 yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *länsskolnämndernas sammansättning*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:54 yrkandena 1 och 2 och med avslag på motionerna 1985/86:58 yrkande 5 och 1985/86:59 yrkande 1

a) antar det i proposition 1985/86:10 framlagda förslaget till lag om ändring i skollagen (1962:319) med den ändringen att 22 § erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
22 §	
Landstinget skall välja fem av ledamöterna i länsskolnämnden. I Gotlands län skall *fem ledamöter* utses av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. I Göteborgs och Bohus län samt i Malmöhus län skall *tre* ledamöter utses av landstinget och *två* ledamöter av kommunfullmäktige i Göteborgs respektive Malmö kommun. För de ledamöter som väljs *av* landstinget eller kommunfullmäktige *skall* lika många suppleanter *väljas*.	*Länsskolnämnden skall bestå av elva ledamöter som väljs av landstinget.* I Gotlands län skall *ledamöterna* utses av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. I Göteborgs och Bohus län samt i Malmöhus län skall *sex* ledamöter utses av landstinget och *fem* ledamöter av kommunfullmäktige i Göteborgs respektive Malmö kommun. För de ledamöter som väljs *skall* landstinget eller kommunfullmäktige *välja* lika många suppleanter.
Ledamöter och suppleanter *som väljs enligt första stycket* skall utses för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det när allmänna val till landsting och kommunfullmäktige har ägt rum. De skall vara bosatta inom länet. Om villkor i övrigt gäller vad regeringen föreskriver.	Ledamöter och suppleanter skall utses för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det när allmänna val till landsting och kommunfullmäktige har ägt rum. De skall vara bosatta inom länet. Om villkor i övrigt gäller vad regeringen föreskriver.

b) antar 2 kap. 3 § förslaget till skollag med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

2 kap.
3 §

Landstinget skall välja fem av ledamöterna i länsskolnämnden. I Gotlands län skall *fem ledamöter* väljas av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. I Göteborgs och Bohus län samt i Malmöhus län skall *tre* ledamöter väljas av landstinget och *två* ledamöter av kommunfullmäktige i Göteborgs respektive Malmö kommun. För de ledamöter som väljs *av* landstinget eller kommunfullmäktige *skall* lika många suppleanter *väljas.*	*Länsskolnämnden skall bestå av elva ledamöter som väljs av landstinget.* I Gotlands län skall *ledamöterna* väljas av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. I Göteborgs och Bohus län samt i Malmöhus län skall *sex* ledamöter väljas av landstinget och *fem* ledamöter av kommunfullmäktige i Göteborgs respektive Malmö kommun. För de ledamöter som väljs *skall* landstinget eller kommunfullmäktige *välja* lika många suppleanter.
Ledamöter och suppleanter *som väljs enligt första stycket* skall utses för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det när allmänna val till landsting och kommunfullmäktige har ägt rum. De skall vara bosatta inom länet. Om villkor i övrigt gäller vad regeringen föreskriver.	Ledamöter och suppleanter skall utses för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det när allmänna val till landsting och kommunfullmäktige har ägt rum. De skall vara bosatta inom länet. Om villkor i övrigt gäller vad regeringen föreskriver.

c) avslår vad som i propositionen förordats om andra ledamöter och suppleanter i länsskolnämnden än dem som väljs av landsting eller kommunfullmäktige,

4. Regionala planeringsråd m. m. (mom. 3)

Pär Granstedt (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "I vad" och slutar "1985/86:54 yrkande 4" bort ha följande lydelse:

För att bereda arbetsmarknadens parter möjlighet att följa utbildningsfrågorna i länet bör försöksverksamheten med de nuvarande planeringsråden permanentas. Därigenom uppnås en bred och allsidig kontaktyta mellan skola och arbetsliv. En viktig form av kontakt mellan skolan och omvärlden svarar de regionala SSA-sekreterarna för. Utskottet finner det angeläget att denna verksamhet kan fortsätta genom att de fortsättningsvis ingår i nämndens reguljära organisation. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1985/86:54 yrkande 4 och med avslag på propositionen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *upphörande av försöksverksamhet med regionala planeringsråd m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:54 yrkande 4 och med avslag på propositionen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Skolpliktens inträde och vartannatårsintagning (mom. 4)

Per Unckel, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "Utskottet erinrar" och slutar "1985/86:58 yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Om ett system med vartannatårsintagning i särskilda fall kan innebära att nedläggningshotad skola kan bevaras bör sådan intagning kunna förekomma. När undervisning i sex årskurser skall anordnas i glesbygd, krävs med en sådan intagningsordning endast en basresurs för lärarlön årligen för att driva skolan. Härvid koncentrerar sig läraren ena läsåret på årskurserna 1, 3 och 5 och det andra läsåret på årskurserna 2, 4 och 6. Alternativet med varjeårsintagning innebär en dubbel kostnad, nämligen en basresurs för årskurserna 1, 2 och 3 och en basresurs för årskurserna 4, 5 och 6. Vartannatårsintagning kan innebära att nedläggningshotade skolor i glesbygd kan bibehållas.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *skolpliktens inträde och vartannatårsintagning*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86:58 yrkande 4 och med avslag på motion 1985/86:59 yrkande 2 antar 3 kap. 6 § förslaget till skollag med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
	3 kap.
	6 §
Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.	*Under de särskilda förutsättningar som regeringen bestämmer tillämpas vartannatårsintagning inom det offentliga skolväsendet. För barn som av det skälet inte bereds plats höstterminen det kalenderår då de fyller sju år inträder skolplikten ett år tidigare.*

6. Hemkommuns uppföljningsansvar (mom. 7)

Pär Granstedt (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "I likhet" och slutar "1985/86:54 yrkande 3" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna anser utskottet att det normalt bör vara skolstyrelsen som handhar detta uppföljningsansvar. Detta behöver dock inte, som också framhålls i motionen, regleras i lag, utan det kan räcka med att regering och skolöverstyrelse i lämpliga sammanhang framhåller detta som sin principiella uppfattning. I sista hand bör fortfarande avgörandet ligga hos den enskilda kommunen. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 1985/86:54 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *hemkommuns uppföljningsansvar*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:54 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Studiegången i grundskolan (mom. 8)

Per Unckel, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Till skillnad" och slutar "1985/86:58 yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Grundskolan skall ge alla elever en stabil bas av kunskaper och färdigheter. Enligt utskottets mening skall grundskolan därutöver utveckla varje elevs egenskaper och förutsättningar. Också denna senare uppgift bör framgå av skollagen. Utskottet tillstyrker med det anförda motion 1985/86:58 yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *studiegången i grundskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:58 yrkande 3 antar 4 kap. 3 § förslaget till skollag med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
4 kap. 3 §	
Eleverna i grundskolan skall ha en i huvudsak gemensam studiegång, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. *Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet.*	*Grundskolan skall utveckla varje elevs egenskaper och förutsättningar. Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter, så att alla elever ges goda grundläggande kunskaper.*

8. Elevs önskemål i fråga om högstadieundervisning i grannkommun (mom. 9)

Pär Granstedt (c), Per Unckel (m), Ylva Annerstedt (fp), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Larz Johansson (c) och Birger Hagård (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar "Normalt har" och slutar "1985/86:54 yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Till skillnad från föredragande statsrådet och i likhet med motionärerna finner utskottet att man som särskilt skäl enligt 4 kap. 11 § lagförslaget för att få gå i annan kommuns grundskola bör anse elevs önskemål om att få delta i en tillvalskurs, som inte anordnas i hemkommunen. Sådana önskemål bör kunna tillgodoses, om det inte finns vägande skäl emot. Riksdagen bör med bifall till motion 1985/86:54 yrkande 5 göra ett uttalande härom.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *elevs önskemål i fråga om högstadieundervisning i grannkommun*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:54 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Skolhuvudmans kostnadsansvar i förhållande till eleverna i grundskolan och gymnasieskolan (mom. 10)

Bo Hammar (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Såvitt gäller" och slutar "motion 1985/86:53" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör det skrivas in i skollagen att skolmåltiderna i grundskolan och gymnasieskolan skall vara kostnadsfria. Eleverna skall utan kostnad ha tillgång till skolmåltider motsvarande minst en tredjedel av dagens näringsbehov. Eleverna i gymnasieskolan skall vidare utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna. Utskottet tillstyrker med det anförda motion 1985/86:53.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *skolhuvudmans kostnadsansvar i förhållande till eleverna i grundskolan och gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:53 antar

a) 4 kap. 15 § förslaget till skollag med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
4 kap. 15 §	
Utbildningen i grundskolan skall vara kostnadsfri för eleverna. Dessa skall utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.	
	Eleverna i grundskolan skall erbjudas kostnadsfria skolmåltider.

b) 5 kap. 14 § förslaget till skollag med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
5 kap. 14 §	
Avgifter får inte tas ut för ansökan till gymnasieskolan. Utbildningen skall vara kostnadsfri för eleverna. Dessa skall utan kostnad ha tillgång	Avgifter får inte tas ut för ansökan till gymnasieskolan. Utbildningen skall vara kostnadsfri för eleverna. Dessa skall utan kostnad ha tillgång

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. *Huvudmannen får dock besluta att eleverna skall hålla sig med vissa egna sådana hjälpmedel.* I verksamheten får *också* förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna *i något annat avseende.*	till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. I verksamheten får *dock* förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.
	Eleverna i gymnasieskolan skall erbjudas kostnadsfria skolmåltider.

10. Tillgodoseende av omvårdnadsbehovet hos eleverna i särskolan (mom. 13)

Bo Hammar (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "I skolhuvudmans" och slutar "och 1985/86:56" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör särskolans huvudmän sörja för att varje elev genom särskilt anlitad personal erhåller den personliga omvårdnad, tillsyn och det stöd som erfordras för att möjliggöra utbildningen. Riksdagen bör med bifall till motion 1985/86:52 och med anledning av motion 1985/86:56 besluta att detta skall framgå av skollagen.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *tillgodoseende av omvårdnadsbehovet hos eleverna i särskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:52 och med anledning av motion 1985/86:56 antar 6 kap. 9 § förslaget till skollag med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
6 kap. 9 §	
Eleverna i särskolan skall så långt det är möjligt få en utbildning som motsvarar den som ges i grundskolan och gymnasieskolan. Utbildningen skall anpassas efter varje elevs förutsättningar.	Eleverna i särskolan skall så långt det är möjligt få en utbildning som motsvarar den som ges i grundskolan och gymnasieskolan. Utbildningen skall anpassas efter varje elevs förutsättningar. *Huvudmannen skall sörja för att varje elev, genom särskilt anlitad personal, erhåller den personliga omvårdnad, tillsyn och det stöd som erfordras för att möjliggöra utbildningen.*

11. Tillgodoseende av enskilda önskemål vid val av skolenhet (mom. 14)

Per Unckel, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar "Utskottet vill" och på s. 17 slutar "motion 1985/86:59 yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att elever och föräldrar ges ökad möjlighet att själva välja skola inom det kommunala skolväsendet. Rätten att välja skola bör endast kunna begränsas av starka driftsekonomiska skäl och av de gränser som gjorda lokal- och utrustningsinvesteringar inom kommunen sätter. Utgångspunkten bör vara att det val av skola som elever och föräldrar träffar skall tillgodoses. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1985/86:58 yrkande 2 och med anledning av motion 1985/86:59 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

> 14. beträffande *tillgodoseende av enskilda önskemål vid val av skolenhet*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:58 yrkande 2 och med anledning av motion 1985/86:59 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Skolpliktens inträde (mom. 4)

Per Unckel, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anför:

Skolplikten inträder i Sverige med början höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år. En internationell jämförelse visar att detta är förhållandevis sent. I England börjar eleverna vid sex års ålder i "primary school", i Frankrike börjar eleverna skolan, "école primaire", likaledes vid sex års ålder. Samma är förhållandet i Förbundsrepubliken Tyskland och i USA. Vid slutet av det första skolåret förutsätts eleverna kunna läsa, skriva och ha någon färdighet i räkning. Erfarenheten från dessa och andra länder visar att flertalet barn utan svårigheter kan börja sin skolgång redan i sexårsåldern.

En sänkning av skolpliktsåldern för Sveriges del skulle innebära att man tar till vara barnens vilja och förmåga till en mer systematisk inlärning under en mycket receptiv del av deras liv. Försöksverksamhet har i vårt land bedrivits med läs- och skrivmognadsstimulerande övningar i förskolan. Den visar att barnen är mogna för dessa övningar och visar stort intresse för läsning och skrivning. Många sexåringar visar tecken på att tröttna på verksamheten i förskolan. Detta problem skulle försvinna om de får börja skolan tidigare.

Den sena skolplikten kunde vara motiverad i en tid när barnens verksamhet i hemmet var mer inriktad på praktiska lekar och deltagande i de vuxnas sysslor. Skolvägen var dessutom ofta lång och kommunikationerna dåliga. I dagens läge, när barnens utveckling och orientering påverkas av bl. a. television, radio och tryckalster men även allmänt sett av rikare kontakter människor emellan är deras beredskap för en tidigare skolstart mycket god.

Vi har också ett utbyggt skolskjutssystem, varför de praktiska svårigheterna att nå skolan är mindre.

Självfallet måste man vid en sänkt skolpliktsålder ta vederbörlig hänsyn till de enskilda eleverna och vara observant på den stora spännvidden i mognad och utveckling inom en årskull. En tidigarelagd skolstart kräver att skolans arbetsformer anpassas till att nybörjarna är ett år yngre. Fördelen med en sänkt skolpliktsålder är emellertid att sexåringar blir delaktiga i en verksamhet med pedagogiskt innehåll.

Enligt vår mening bör snarast möjligt skolplikten för svenska barn inträda höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år.

2. Skolpliktens inträde (mom. 4)

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anför:

I proposition 1984/85:209 om förskola för alla barn aviseras att socialstyrelsen skall få i uppdrag att utarbeta pedagogiska program för olika delar av barnomsorgen. Enligt propositionen skall vidare alla barn ha rätt att delta i kommunal barnomsorgsverksamhet från ett och ett halvt års ålder till dess de börjar skolan.

Ett riksdagsbeslut i enlighet med denna proposition ändrar i flera avseenden grunderna för Förskola–skola-kommitténs resonemang kring skolstartstidpunkten.

En tidigarelagd förskolestart vid fyra eller fem års ålder innebär att allt fler barn är väl hemmastadda i en förskola med språkliga aktiviteter, begreppsbildningsövningar och skapande lekformer, när de kommer upp i sexårsåldern. En utbyggnad av förskolan ger ytterligare argument för kravet att barn skall få möjlighet att börja skolan ett år tidigare än för närvarande, dvs. att nuvarande förskoleår för sexåringar ersätts av ett motsvarande lågstadieår. Huruvida det blir lågstadiet eller mellanstadiet som skall utökas med ett extra år finns det inte anledning att i dag ta ställning till.

Antingen man väljer att utöka lågstadiet eller mellanstadiet ger man genom en tidigarelagd skolstart samtliga barn, när de är i en mycket receptiv ålder, möjlighet att få ett års extra träning av basfärdigheter, vilket är en stor fördel. En tidigareläggning av skolstarten förutsätter självfallet att man under hela lågstadiet utgår från det enskilda barnets mognadsnivå, motivation, behov och förutsättningar när kunskaper lärs in och olika färdigheter tränas.

Vidare minskar med denna ordning behovet av nybyggnation för en utbyggd barnomsorg.

Om riksdagen fattar beslut om utbyggnad av förskolan ändras vidare en av grunderna för den ekonomiska kalkyl som Förskola–skola-kommittén gjort beträffande en påstådd merkostnad för en tidigarelagd skolstart. Enligt kommittén kommer en skolstart för sexåringar att kräva en obligatorisk förskola för femåringar, varför kommittén anser att en sänkt skolstartsålder ger en extra kostnad för samhället avseende femåringarnas förskola (närmare en halv miljard kr.). Denna kostnad kommer emellertid vid beslut av riksdagen om förskola att belasta statsbudgeten och kommunernas budget antingen man tidigarelägger skolstarten eller ej.

Strävan för framtiden bör vara att inom kostnadsramarna för samhällsomsorgen för sexåringar (2,1 miljarder kr. i 1983 års kostnadsläge) dels ersätta statsbidraget till denna åldersgrupps förskola med ett statsbidrag till lärarlöner för en inledande årskurs på lågstadiet, dels låta de kommunala kostnaderna för sexåringarnas förskola i stället avse vissa kommunala skolkostnader samt tillsyn efter skolans slut för åldersgruppen i fråga i de fall sådan tillsyn önskas.

Med en tidigarelagd skolstart slipper man ett system med två huvudmän för den pedagogiska verksamheten för sexåringar och sjuåringar. Ett sådant system riskerar att leda till omfattande extra arbetsinsatser.

Enligt vår mening bör snarast möjligt skolplikten för svenska barn inträda höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år.

3. Befrielse från undervisning i religionskunskap (mom. 5)

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anför:

Enligt motion 1985/86:59 (fp) bör elevs möjlighet till befrielse från undervisning i religionskunskap tas bort ur skollagen. Bakgrunden är att religionsundervisningen i dag enligt Lgr 80 skall vara objektiv och ge eleverna kunskaper och insikt om alla de stora religionerna. Religionsundervisningen har därmed kommit att bli ett led i ansträngningen att genom information om skilda etiska, kulturella och religiösa förhållanden öka elevernas förståelse för och tolerans beträffande företeelser som kan verka främmande.

En sådan förståelse och tolerans är mycket viktig i det multikulturella samhälle, som finns i Sverige i dag. En religionsundervisning för alla är också ett sätt att ge de barn som växer upp i landet en gemensam referensram. En sådan gemensam ram skulle vara ett verksamt inslag i strävandena att överbrygga de kulturskillnader som kommer att vara en realitet i allt fler kommuner i och med att flyktingmottagandet fått en ny organisation.

Med anledning av de speciella förhållanden som föreligger – den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna – måste vi dock konstatera att förutsättningar inte finns för att kräva att grundskolans undervisning i religionskunskap skall vara ett ämne för samtliga elever.

Lagförslagen i proposition 1985/86:10

1 Förslag till

Lag om ändring i skollagen (1962: 319)

Härigenom föreskrivs att 22 § skollagen (1962: 319)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
22 §[2]	
Länsskolnämnden utgörs av nio ledamöter, som utses för tre år, räknat från och med den 1 januari året efter det, då val i hela riket till landsting och kommunfullmäktige har ägt rum. Av ledamöterna skall två utses av regeringen, varav en bland företrädare för arbetsgivare och en bland företrädare för arbetstagare inom länet, samt en av skolöverstyrelsen och en av länsstyrelsen. Fem ledamöter skall väljas av landstinget. I Gotlands län skall fem ledamöter utses av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. Omfattar annat län kommun, som ej tillhör landstingskommun, skall tre ledamöter utses av landstinget och två ledamöter av kommunfullmäktige.	*Landstinget skall välja fem av ledamöterna i länsskolnämnden. I Gotlands län skall fem ledamöter utses av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. I Göteborgs och Bohus län samt i Malmöhus län skall tre ledamöter utses av landstinget och två ledamöter av kommunfullmäktige i Göteborgs respektive Malmö kommun. För de ledamöter som väljs av landstinget eller kommunfullmäktige skall lika många suppleanter väljas.*
För var och en av de ledamöter som utses av regeringen, skolöverstyrelsen och länsstyrelsen skall en suppleant utses. För de ledamöter som väljs av landstinget eller kommunfullmäktige skall lika många suppleanter väljas. Suppleanterna skall utses för samma tid som ledamöterna.	*Ledamöter och suppleanter som väljs enligt första stycket skall utses för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det när allmänna val till landsting och kommunfullmäktige har ägt rum. De skall vara bosatta inom länet. Om villkor i övrigt gäller vad regeringen föreskriver.*
Ledamöterna och suppleanterna skall vara bosatta inom länet. Om villkor i övrigt gäller vad regeringen föreskriver.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

[1] Lagen omtryckt 1970: 1026.
[2] Senaste lydelse 1981: 1113.

2 Förslag till Skollag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna föreskrifter

Inledande föreskrifter

1 § Genom grundskolan, gymnasieskolan och andra motsvarande skolformer anordnar samhället utbildning för barn och ungdomar.

Utbildningens allmänna mål är att ge eleverna kunskaper, utveckla deras färdigheter och i samarbete med hemmen främja deras utveckling till harmoniska människor och till dugliga och ansvarskännande samhällsmedlemmar.

2 § Denna lag innehåller föreskrifter om

1. barns och ungdomars rätt till utbildning och deras skolplikt,
2. grundskolan och gymnasieskolan,
3. vissa motsvarigheter till grundskolan och gymnasieskolan,
4. skolhälsovård.

Skolformer och deras huvudmän

3 § Kommunerna är huvudmän för grundskolan.

Kommuner och landstingskommuner är huvudmän för gymnasieskolan.

4 § För barn och ungdomar som inte kan gå i grundskolan och gymnasieskolan därför att de är psykiskt utvecklingsstörda finns särskolan. Landstingskommuner och i vissa fall kommuner är huvudmän för särskolan.

5 § För barn som på grund av synskada, dövhet, hörselskada eller talskada inte kan gå i grundskolan eller motsvarande del av särskolan finns specialskolan. Staten är huvudman för specialskolan.

6 § Som alternativ till grundskolan finns sameskolan för vilken staten är huvudman.

Termer m. m.

7 § I denna lag avses med

det offentliga skolväsendet grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan,

fristående skola en skola för vilken en fysisk eller enskild juridisk person är huvudman.

8 § Det som i lagen sägs om psykiskt utvecklingsstörda gäller även dem som har fått ett betydande och bestående begåvningshandikapp på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, samt personer med barndomspsykos.

I lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. (omsorgslagen) finns bestämmelser om vissa andra särskilda insatser än utbildning.

9 § För den som är bosatt i riket avses i lagen med *hemkommun* den kommun i vilken han är kyrkobokförd. Är han inte kyrkobokförd i riket avses med hemkommun den kommun i vilken han vistas stadigvarande eller, om han saknar stadigvarande vistelseort, den kommun i vilken han för tillfället uppehåller sig.

Med *hemlandstingskommun* avses den landstingskommun till vilken hemkommunen hör.

2 kap. Det offentliga skolväsendets allmänna organisation

Riks- och länsmyndigheter

1 § Skolöverstyrelsen skall ha tillsyn över det offentliga skolväsendet.

2 § Inom varje län skall en länsskolnämnd under skolöverstyrelsen ha tillsyn över det offentliga skolväsendet.

3 § Landstinget skall välja fem av ledamöterna i länsskolnämnden. I Gotlands län skall fem ledamöter väljas av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. I Göteborgs och Bohus län samt i Malmöhus län skall tre ledamöter väljas av landstinget och två ledamöter av kommunfullmäktige i Göteborgs respektive Malmö kommun. För de ledamöter som väljs av landstinget eller kommunfullmäktige skall lika många suppleanter väljas.

Ledamöter och suppleanter som väljs enligt första stycket skall utses för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det när allmänna val till landsting och kommunfullmäktige har ägt rum. De skall vara bosatta inom länet. Om villkor i övrigt gäller vad regeringen föreskriver.

Lokala styrelser

4 § I varje kommun skall det finnas en skolstyrelse.

Skolstyrelsen skall vara lokal styrelse för kommunens grundskola. Om kommunen anordnar gymnasieskola, skall skolstyrelsen vara lokal styrelse även för gymnasieskolan.

5 § I varje landstingskommun, som anordnar gymnasieskola, skall en utbildningsnämnd vara lokal styrelse för gymnasieskolan.

Landstinget skall antingen tillsätta en särskild utbildningsnämnd eller ge en annan nämnd i uppdrag att vara utbildningsnämnd.

6 § Skolstyrelsen och utbildningsnämnden skall ha hand om förvaltning och verkställighet inom sina verksamhetsområden enligt denna lag. Detta gäller dock inte i den mån någon annan skall svara för uppgifterna enligt lag, enligt föreskrift som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer eller enligt beslut som avses i 3 kap. 14 § kommunallagen (1977: 179).

7 § För skolstyrelse och särskild utbildningsnämnd gäller i tillämpliga delar 3 kap. 2 §, 3 § första stycket, 4 §, 5 § första och tredje styckena, 6–8 §§, 9 § första stycket samt 10–12 §§ kommunallagen (1977: 179).

För Stockholms kommun gäller dock inte 3 kap. 5 § första stycket eller 6 § kommunallagen.

Utan hinder av 2 § 2 förvaltningslagen (1971: 290) skall 4 och 5 §§ i den lagen tillämpas i samtliga ärenden hos skolstyrelse och särskild utbildningsnämnd.

8 § Bestämmelser om lokala styrelser för särskolan och specialskolan finns i 6 och 7 kap.

9 § En sameskolstyrelse skall vara lokal styrelse för sameskolan.

Utbildningens uppläggning

10 § Utbildningen i grundskolan och dess motsvarigheter inom det offentliga skolväsendet skall bedrivas under perioder som kallas *läsår* och som delas upp på en *hösttermin* och en *vårtermin*. Lärokursen skall delas upp i *årskurser*. En elev skall normalt kunna gå igenom en årskurs under ett läsår.

Detsamma gäller för gymnasieskolan och motsvarande del av särskolan, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

3 kap. Skolplikt och rätt till utbildning

Skolplikt och motsvarande rätt till utbildning

1 § Barn som är bosatta i riket har skolplikt enligt föreskrifterna i detta kapitel. Skolplikt gäller dock inte i fråga om barn, som varaktigt vistas utom riket eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet skall gå i skola.

Skolplikten motsvaras av en rätt att få utbildning inom det offentliga skolväsendet.

2 § Barn i allmänhet har *vanlig skolplikt*. Den skall fullgöras i grundskolan, om inte annat följer av 8–10 kap.

3 § *Särskild skolplikt* har barn som inte kan gå i grundskolan därför att de är psykiskt utvecklingsstörda, synskadade, döva, hörselskadade eller talskadade. Sådan skolplikt skall fullgöras i särskolan eller specialskolan, om inte annat följer av 9 eller 10 kap.

De psykiskt utvecklingsstörda skall tas emot i särskolan och övriga i specialskolan. Psykiskt utvecklingsstörda, som på grund av synskada, dövhet, hörselskada eller talskada inte kan gå i särskolan, skall dock tas emot i specialskolan.

4 § Den lokala styrelsen för särskolan skall på framställning av barnets vårdnadshavare eller skolstyrelsen i barnets hemkommun pröva om barnet skall tas emot i särskolan under sin skolpliktstid.

Den lokala styrelsen för specialskolan skall på framställning av barnets vårdnadshavare, skolstyrelsen i barnets hemkommun eller den lokala styrelsen för särskolan pröva om barnet skall tas emot i specialskolan under sin skolpliktstid.

Om ett barn, som har tagits emot i särskolan, bedöms kunna gå över till grundskolan, skall den lokala styrelsen för särskolan besluta att barnet inte längre skall vara elev i den skolan. Motsvarande gäller för den lokala styrelsen för specialskolan, om ett barn, som har tagits emot i den skolan, bedöms kunna gå över till grundskolan eller särskolan.

5 § Beslut av den lokala styrelsen för särskolan eller specialskolan i ärende enligt 4 § får överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Skolöverstyrelsens beslut får överklagas hos regeringen genom besvär.

Besluten får överklagas endast av barnets vårdnadshavare.

Skolpliktens inträde och skolstarten

6 § Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.

7 § Om ett skolpliktigt barn inte är moget för skolgång, får skolstyrelsen i barnets hemkommun efter medgivande av barnets vårdnadshavare besluta att barnet skall börja skolgången först höstterminen det kalenderår då barnet fyller åtta år.

Om barnet har sådant handikapp som enligt 3 § kan vara grund för särskild skolplikt, skall skolstyrelsen i ärendet inhämta yttrande från den lokala styrelsen för särskolan eller specialskolan.

Om skolstarten skjuts upp, skall barnet gå i förskola. Föreskrifter om förskola finns i socialtjänstlagen (1980:620). Skyldigheten att gå i förskola omfattar högst 525 timmar.

8 § På begäran av ett barns vårdnadshavare får skolstyrelsen i barnets hemkommun tillåta att barnet redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år börjar i grundskolan eller i en motsvarande skola för barn med vanlig skolplikt. Tillstånd får lämnas endast om barnet är moget för skolgång.

Under samma förutsättningar får den lokala styrelsen för särskolan eller specialskolan tillåta att ett barn börjar skolgång där eller i en motsvarande skola ett år tidigare än normalt.

9 § Beslut av den lokala styrelsen i ärende enligt 7 eller 8 § får överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Skolöverstyrelsens beslut får inte överklagas.

Skolpliktens upphörande

10 § Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det kalenderår då barnet fyller 16 år eller, om barnet har särskild skolplikt, 17 år.

Om barnet dessförinnan tillfredsställande slutför högsta årskursen i grundskolan eller motsvarande i någon annan skola där barnet får fullgöra sin skolplikt, upphör därmed denna. Skolplikten upphör också, om barnet vid särskild prövning visar att det har motsvarande kunskaper. Sådan prövning anordnas av skolstyrelsen eller, för barn med särskild skolplikt, av den lokala styrelsen för särskolan eller specialskolan.

Beslut av den lokala styrelsen i ärende om skolpliktens upphörande får överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Skolöverstyrelsens beslut får inte överklagas.

Deltagandet i utbildning för skolpliktiga

11 § Varje barn som fullgör skolplikt inom det offentliga skolväsendet eller på något annat sätt skall delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om barnet inte är sjukt eller har annat giltigt skäl att utebli.

En skolpliktig elev får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Disciplinär åtgärd mot en skolpliktig elev får avse elevens närvaro i skolan, dock endast i ringa omfattning.

Ingen är på grund av skolplikt, som fullgörs inom det offentliga skolväsendet, skyldig att gå i skolan mer än 190 dagar per läsår eller att någon dag delta mer än åtta timmar eller, i de två lägsta årskurserna, sex timmar.

12 § På begäran av en skolpliktig elevs vårdnadshavare skall eleven befrias från skyldighet att delta i annars obligatoriska inslag i verksamheten, om det med hänsyn till särskilda omständigheter inte är rimligt att kräva att eleven deltar.

Befrielse skall alltid medges från undervisning i religionskunskap, om eleven tillhör ett trossamfund, som har regeringens tillstånd att i skolans ställe ombesörja sådan undervisning, och eleven visar att han deltar i denna.

Om elevens vårdnadshavare kräver det, skall begäran om befrielse prövas av den lokala styrelsen för skolan eller, för elever utanför det offentliga skolväsendet, av länsskolnämnden. Avslås begäran vid sådan prövning, får beslutet överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Skolöverstyrelsens beslut får överklagas hos regeringen genom besvär.

Tillsynen över att skolplikten fullgörs

13 § Skolstyrelsen skall se till att skolpliktiga elever i kommunens grundskola fullgör sin skolgång. Skolstyrelsen skall också se till att skolpliktiga barn, som är kyrkobokförda i kommunen men inte går i dess grundskola, på något annat sätt får föreskriven utbildning.

Den lokala styrelsen för särskolan eller specialskolan skall se till att skolpliktiga elever i skolenheter under dess ledning fullgör sin skolgång.

14 § Om en skolpliktig elev i en skola utanför det offentliga skolväsendet är frånvarande i stor utsträckning utan giltig orsak, skall huvudmannen för skolan anmäla förhållandet till skolstyrelsen i barnets hemkommun. Skolstyrelsen skall pröva om barnet skall åläggas skolgång i grundskolan eller, om skäl föreligger, överlämna anmälan till den lokala styrelsen för särskolan eller specialskolan, som skall pröva om barnet skall åläggas skolgång där.

Beslut om att ålägga barnet skolgång får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

15 § Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn skall se till att barnet fullgör sin skolplikt.

16 § Om en skolpliktig elev i det offentliga skolväsendet inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad på dem ankommer för att så skall ske, får länsskolnämnden vid vite förelägga elevens vårdnadshavare att iaktta sina skyldigheter. Motsvarande gäller om vårdnadshavare för ett skolpliktigt barn, vars skolgång uppskjutits, inte ser till att barnet går i förskola, när skyldighet till detta föreligger. Ett föreläggande gäller omedelbart, även om beslutet överklagas.

Vitet får inte förvandlas till fängelse.

Beslut av länsskolnämnden i ärenden enligt denna paragraf får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Fortsatt utbildning m. m. efter skolpliktens upphörande

17 § Om en elev i grundskolan, när skolplikten upphör, inte tillfredsställande har slutfört sista årskursen men bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen, skall eleven beredas tillfälle att göra detta under högst två år efter det att skolplikten upphörde. Detsamma gäller elever i sameskolan och sådana elever i specialskolan som inte är psykiskt utvecklingsstörda.

Ärenden enligt denna paragraf prövas av den lokala styrelsen. Dess beslut får överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Skolöverstyrelsens beslut får inte överklagas.

18 § Hemkommunen har skyldigheter enligt andra stycket (uppföljningsansvar) i fråga om ungdomar som har lämnat grundskolan eller motsvarande utbildning men som ännu inte har fyllt 18 år. Ansvaret omfattar dock inte ungdomar som avses i 19 §.

Genom skolstyrelsen skall hemkommunen hålla sig underrättad om hur ungdomarna är sysselsatta. Har de inte stadigvarande sysselsättning genom studier i gymnasieskolan eller fast anställning eller på annat sätt, skall hemkommunen själv eller genom andra erbjuda dem personlig studie- och yrkesvägledning samt kurser, praktik eller annan liknande verksamhet.

I 5 kap. 7 § finns bestämmelser om rätt för den som uppfyller gällande behörighetsvillkor att i mån av plats få utbildning i gymnasieskolan.

19 § Ungdomar som inte kan gå i gymnasieskolan därför att de är psykiskt utvecklingsstörda har rätt att efter skolpliktens upphörande få annan utbildning inom det offentliga skolväsendet intill utgången av vårterminen det kalenderår då de fyller 21 år. Om de inte bereds utbildning i specialskolan, skall de tas emot i särskolan.

Om en elev i särskolan där har påbörjat yrkesutbildning eller motsvarande före utgången av vårterminen det kalenderår då eleven fyller 21 år, skall eleven beredas möjlighet att fortsätta i särskolan till utgången av vårterminen det kalenderår då eleven fyller 23 år, om det behövs för att slutföra utbildningen.

20 § Den som efter skolpliktens upphörande genomgår utbildning inom det offentliga skolväsendet eller annars med stöd av denna lag skall på egen eller ställföreträdares begäran befrias från deltagande i inslag som annars inte kan väljas bort, om förutsättningarna i 12 § är uppfyllda. I fråga om prövning och överklagande gäller bestämmelserna i 12 § tredje stycket.

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om utbildning enligt denna lag efter skolpliktens upphörande meddela föreskrifter om disciplinära åtgärder och skiljande av elev från en viss studieväg eller motsvarande.

4 kap. Grundskolan

Uppbyggnad och innehåll

1 § Grundskolan skall ha nio årskurser. Av dessa utgör 1–3 lågstadium, 4–6 mellanstadium och 7–9 högstadium.

2 § Utbildningen i grundskolan skall syfta till att ge eleverna de kunskaper och färdigheter och den skolning i övrigt som de behöver för att delta i samhällslivet. Den skall kunna ligga till grund för fortsatt utbildning i gymnasieskolan.

3 § Eleverna i grundskolan skall ha en i huvudsak gemensam studiegång, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet.

4 § Elever i skilda kommuners grundskolor och vid olika skolenheter inom samma kommun skall så långt möjligt få en likvärdig utbildning.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilken kunskaps- och färdighetsnivå som skall eftersträvas på olika områden och vilka moment som alltid skall ingå i utbildningen. Skolstyrelsen och de som verkar i skolan skall ha möjlighet att välja mellan olika ytterligare moment.

Elevområden m. m.

6 § Varje kommun skall anordna grundskola av den omfattning som krävs för att ta emot barn som har rätt att gå där enligt denna lag.

7 § Varje kommun är elevområde för sin grundskola, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

En kommun eller en del därav skall för en eller flera årskurser ingå i elevområdet för en annan kommuns grundskola i stället för i elevområdet för den egna grundskolan, om en sådan indelning behövs med hänsyn till kommunikationer eller av andra skäl.

Om en kommun med stöd av särskilt medgivande av regeringen eller annan statlig myndighet bedriver en speciell verksamhet i någon del av sin grundskola, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för den delen fastställa ett elevområde som sträcker sig utanför kommunen.

8 § Beslut om indelning i elevområden enligt 7 § andra stycket meddelas av länsskolnämnden. Om de berörda kommunerna hör till olika län, skall beslut meddelas av skolöverstyrelsen.

Beslut av länsskolnämnden får överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Enskilda har inte besvärsrätt. Beslut av skolöverstyrelsen får inte överklagas.

Första stycket gäller inte i den mån regeringen föreskriver annat.

9 § Till ett elevområde hör den som är bosatt i riket och som

1. är kyrkobokförd inom elevområdet,
2. inte är kyrkobokförd i riket men vistas stadigvarande inom elevområdet eller
3. inte är kyrkobokförd och inte heller har stadigvarande vistelseort i riket men för tillfället uppehåller sig inom elevområdet.

Mottagande i grundskola

10 § Varje kommun skall i sin grundskola ta emot barn som hör till skolans elevområde.

11 § En kommun skall i sin grundskola ta emot även barn, som inte hör till skolans elevområde, om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola.

Sådana frågor prövas av kommunens skolstyrelse, om inte annat följer av 12 §.

12 § Innan en kommun ett läsår i sin grundskola tar emot ett barn, som inte hör till skolans elevområde, skall kommunens skolstyrelse inhämta yttrande från skolstyrelsen i den kommun till vars grundskolas elevområde barnet hör, om det inte med hänsyn till tidigare yttrande är onödigt.

Om den första skolstyrelsen anser att barnet skall tas emot men den andra skolstyrelsen avstyrker, skall den första skolstyrelsen överlämna ärendet till länsskolnämnden för avgörande. Hör kommunerna till olika län, skall ärendet överlämnas till skolöverstyrelsen för avgörande.

13 § Beslut av skolstyrelsen eller länsskolnämnden i ärende om mottagande av barn i en kommuns grundskola, till vars elevområde barnet inte hör, får överklagas av barnets vårdnadshavare hos skolöverstyrelsen genom besvär. Beslut av skolöverstyrelsen får inte överklagas.

14 § Den som enligt 10–13 §§ har tagits emot i en kommuns grundskola ett visst läsår har rätt att gå kvar hela läsåret, även om de förhållanden som låg till grund för beslutet ändras under läsårets gång.

Kostnader

15 § Utbildningen i grundskolan skall vara kostnadsfri för eleverna. Dessa skall utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

16 § Varje kommuns grundskola skall så långt möjligt organiseras på ett sådant sätt, att ingen elev som hör till skolans elevområde enligt 7 § första eller andra stycket skall behöva bo utanför det egna hemmet på grund av skolgången. I fall där detta ändå inträffar skall kommunen svara för att eleven utan extra kostnader får tillfredsställande förhållanden.

17 § Inom ett elevområde enligt 7 § första eller andra stycket skall kommunen för eleverna i sin grundskola kostnadsfritt anordna skolskjuts, om sådan behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållandena, fysiskt handikapp hos elev eller någon annan särskild omständighet.

Interkommunal ersättning

18 § Om en kommun i sin grundskola har tagit emot ett barn som har en annan hemkommun, skall hemkommunen betala ersättning till den andra kommunen (interkommunal ersättning) för dess kostnader för barnets skolgång, om inte annat följer av överenskommelse mellan kommunerna.

Hemkommunen är dock inte skyldig att betala ersättning, om den andra kommunen inte har iakttagit vad som föreskrivs i 12 § eller har tagit emot barnet i strid mot länsskolnämndens eller skolöverstyrelsens beslut.

19 § Om kommunerna inte kommer överens om annat, skall ersättningsbelopp, uppdelade på höstterminen och vårterminen, bestämmas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kommunernas kostnadsansvar i fall då barnet får ny hemkommun under pågående läsår och kommunerna inte är ense om hur fördelningen skall göras.

20 § Vid oenighet om rätten till ersättning eller om ersättningens storlek skall frågan avgöras av länsskolnämnden. Hör kommunerna till olika län, skall frågan avgöras av skolöverstyrelsen.

Beslut av länsskolnämnden i ärenden om ersättning får överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Beslut av skolöverstyrelsen får inte överklagas.

5 kap. Gymnasieskolan

Allmänna föreskrifter

1 § Gymnasieskolan omfattar olika studievägar, som bygger på grundskolan eller, i vissa fall, på någon ytterligare utbildning. Gymnasieskolan skall vara grund för yrkesverksamhet eller fortsatt utbildning.

Utöver studievägarna finns gymnasial lärlingsutbildning. Föreskrifterna i 2–20 §§ gäller inte sådan utbildning. Om denna finns bestämmelser i 21 §.

2 § Gymnasieskola får anordnas av kommuner och landstingskommuner efter medgivande av skolöverstyrelsen i varje särskilt fall. Vilka studievägar som får anordnas i en viss huvudmans gymnasieskola fastställs enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Landstingskommuner får endast anordna studievägar inom områdena vård, konsumtion, jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring.

Elevområden

3 § Varje del av landet skall i fråga om varje studieväg ingå i elevområdet för någon kommuns eller landstingskommuns gymnasieskola, om inte annat föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

4 § Varje kommun som anordnar gymnasieskola är elevområde för samtliga studievägar vid skolan.

I elevområdet för en eller flera av skolans studievägar skall ingå även en eller flera andra kommuner eller delar därav (utökat elevområde), om det behövs med hänsyn till 3 § eller av andra skäl. Utökat elevområde kan även bestämmas i fråga om en speciell verksamhet som inte utgör studieväg.

Motsvarande gäller för landstingskommuner som anordnar gymnasieskola.

5 § Regeringen bestämmer vilken eller vilka myndigheter som skall besluta om utökat elevområde.

6 § Till ett elevområde hör den som är bosatt i riket och som

1. är kyrkobokförd inom elevområdet,
2. inte är kyrkobokförd i riket men vistas stadigvarande inom elevområdet eller
3. inte är kyrkobokförd och inte heller har stadigvarande vistelseort i riket men för tillfället uppehåller sig inom elevområdet.

Allmänna förutsättningar för intagning i gymnasieskolan

7 § Den som är bosatt i riket och uppfyller föreskrivna behörighetsvillkor har rätt att i mån av plats få utbildning i gymnasieskolan, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Föreskrifter om behörighetsvillkor och om urval bland inträdessökande meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Mottagande i gymnasieskola

8 § Av behöriga sökande till en studieväg i en kommuns eller landstingskommuns gymnasieskola skall i första hand tas emot de som tillhör elevområdet för studievägen vid skolan. Med dessa skall likställas de som med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens eller landstingskommunens gymnasieskola.

I andra hand skall tas emot andra behöriga sökande, om de inte kan beredas plats på studievägen vid den skola vars elevområde de tillhör.

Fråga om en sökande skall tas emot trots att han inte tillhör elevområdet för studievägen vid skolan prövas av styrelsen för skolan, om inte annat följer av 9 §.

9 § Innan en kommun eller landstingskommun i sin gymnasieskola ett läsår eller en annan sådan studieperiod tar emot en sökande, som inte hör till skolans elevområde för studievägen, skall styrelsen för skolan inhämta yttrande från styrelsen för hemkommunens eller hemlandstingskommunens skola, om den har samma studieväg. Detta gäller dock inte om det med hänsyn till tidigare yttrande är onödigt.

Om den första styrelsen anser att sökanden skall tas emot men den andra styrelsen avstyrker, skall den första styrelsen överlämna ärendet till länsskolnämnden för avgörande. Om skolhuvudmännen är kommuner i olika län eller om någon av dem är en landstingskommun, skall ärendet överlämnas till skolöverstyrelsen för avgörande.

10 § Beslut av en lokal styrelse eller länsskolnämnd i ärende om mottagande av en sökande i en kommuns eller landstingskommuns gymnasieskola, till vars elevområde för studievägen sökanden inte hör, får överklagas av sökanden hos skolöverstyrelsen genom besvär. Beslut av skolöverstyrelsen får inte överklagas.

11 § Den som enligt 8–10 §§ har tagits emot i en kommuns eller landstingskommuns gymnasieskola ett visst läsår eller annan sådan studieperiod har rätt att gå kvar hela studieperioden, även om de förhållanden som låg till grund för beslutet ändras under studieperioden.

Intagningsnämnder

12 § Andra frågor om intagning till studievägar än som avses i 8 § tredje stycket skall prövas av en intagningsnämnd, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Intagningsnämnden skall ha minst fem ledamöter. Bland dessa skall finnas företrädare för gymnasieskolan och grundskolan samt för allmänna intressen. Ledamöterna skall utses av den eller de statliga eller kommunala myndigheter som regeringen bestämmer.

Intagningsnämndens beslut får inte överklagas.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om möjlighet att inrätta intagningsnämnder som är gemensamma för gymnasieskolan och en eller flera andra utbildnings-

former. I sådana föreskrifter får göras undantag från 12 § andra stycket och från 4 kap. 6 § första stycket vuxenutbildningslagen (1984: 1118).

Kostnader

14 § Avgifter får inte tas ut för ansökan till gymnasieskolan. Utbildningen skall vara kostnadsfri för eleverna. Dessa skall utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. Huvudmannen får dock besluta att eleverna skall hålla sig med vissa egna sådana hjälpmedel. I verksamheten får också förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna i något annat avseende.

Interkommunal ersättning

15 § I fall som avses i 16 och 17 §§ skall ersättning (interkommunal ersättning) betalas, om inte annat följer av 18 § eller av överenskommelse.

16 § Om en kommun på en studieväg i sin gymnasieskola har tagit emot någon som har en annan hemkommun, skall hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen för dess kostnader för elevens skolgång.

När den mottagande kommunen inte hör till någon landstingskommun, gäller dock 17 § andra stycket i fråga om studievägar inom områdena vård, jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring.

17 § Om en landstingskommun på en studieväg i sin gymnasieskola har tagit emot någon som har en annan hemlandstingskommun eller en hemkommun som inte hör till någon landstingskommun, skall hemlandstingskommunen eller hemkommunen betala ersättning till den mottagande landstingskommunen för dess kostnader för elevens skolgång.

Om en kommun, som inte hör till någon landstingskommun, i sin gymnasieskola på en studieväg inom något av områdena vård, jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring har tagit emot någon som har en annan hemkommun, skall ersättning betalas av hemlandstingskommunen. Hör inte heller hemkommunen till någon landstingskommun, skall ersättningen betalas av hemkommunen.

18 § Hemkommunen eller hemlandstingskommunen är inte skyldig att betala ersättning, om den som kräver ersättning inte har iakttagit vad som föreskrivs i 9 § eller har tagit emot sökanden i strid mot länsskolnämndens eller skolöverstyrelsens beslut.

19 § Om parterna inte kommer överens om annat, skall ersättningens storlek bestämmas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om parternas kostnadsansvar i fall då eleven får ny hemkommun under pågående studieperiod och parterna inte är ense om hur fördelningen skall göras.

20 § Vid oenighet om rätten till ersättning eller om ersättningens storlek skall frågan avgöras av länsskolnämnden. Om parterna är kommuner som hör till olika län eller någon av parterna är en landstingskommun, skall frågan avgöras av skolöverstyrelsen.

Länsskolnämndens beslut i ärenden om ersättning får överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Skolöverstyrelsens beslut får inte överklagas.

Gymnasial lärlingsutbildning

21 § Kommuner får anordna gymnasial lärlingsutbildning enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Gymnasial lärlingsutbildning innebär att en elev i gymnasieskolan samtidigt är lärling hos ett företag eller motsvarande och huvudsakligen genom företagets försorg får utbildning för ett visst yrke enligt en plan som är fastställd eller godkänd av en statlig eller kommunal myndighet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om elevområden och interkommunal ersättning för gymnasial lärlingsutbildning.

6 kap. Särskolan

Allmänna föreskrifter

1 § Varje landstingskommun skall anordna särskola för psykiskt utvecklingsstörda barn och ungdomar som är bosatta inom landstingskommunen.

Motsvarande gäller för kommuner som inte ingår i någon landstingskommun.

2 § En landstingskommun får till en kommun som ingår i landstingskommunen överlåta att anordna särskola för barn och ungdomar som är bosatta i kommunen, om kommunen medger det och regeringen lämnar sitt tillstånd.

Den lokala ledningen

3 § I omsorgslagen finns bestämmelser om omsorgsnämnd.

Omsorgsnämnden skall vara lokal styrelse för landstingskommunens särskola, om inte annat följer av 4 §. Detsamma gäller i fråga om kommun som inte ingår i någon landstingskommun.

Föreskrifterna i 2 kap. 6 § gäller även beträffande omsorgsnämnden och dess verksamhetsområde enligt denna lag.

4 § En landstingskommun får med bibehållande av huvudmannaskapet överlåta ledningen av en enhet av särskolan till skolstyrelsen i den kommun där enheten är belägen, om kommunen medger detta. I ett sådant fall skall skolstyrelsen vara lokal styrelse enligt denna lag.

5 § När en kommun anordnar särskola med stöd av 2 §, skall kommunens skolstyrelse vara lokal styrelse för skolan.

Om det finns omsorgsnämnd i kommunen, får kommunfullmäktige bestämma att omsorgsnämnden i stället för skolstyrelsen skall vara lokal styrelse för särskolan.

Särskolans uppbyggnad och innehåll

6 § Särskolan omfattar grundsärskola och träningsskola samt yrkessärskola.

7 § Grundsärskolan omfattar tio årskurser, som fördelas på lågstadium, mellanstadium och högstadium enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Detsamma gäller träningsskolan. Den är avsedd för elever som inte kan gå i grundsärskolan.

8 § Yrkessärskolan bygger på grundsärskolan och träningsskolan. I yrkessärskolan skall eleverna få yrkesutbildning, yrkesträning eller verksamhetsträning.

9 § Eleverna i särskolan skall så långt det är möjligt få en utbildning som motsvarar den som ges i grundskolan och gymnasieskolan. Utbildningen skall anpassas efter varje elevs förutsättningar.

Övriga föreskrifter

10 § Den lokala styrelsen avgör om en elev skall gå i grundsärskolan eller träningsskolan.

Beslut i ett sådant ärende får överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Skolöverstyrelsens beslut får inte överklagas.

11 § Särskolan skall så långt det är möjligt organiseras på ett sådant sätt, att eleverna inte blir tvungna att bo utanför det egna hemmet på grund av skolgången.

12 § I omsorgslagen finns föreskrifter om särskilda omsorger i form av boende i familjehem eller elevhem för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet.

13 § Utbildningen i särskolan skall vara kostnadsfri för eleverna. Dessa skall utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra därmed jämförliga hjälpmedel som behövs för utbildningen. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

Huvudmannen skall för eleverna kostnadsfritt anordna skolskjuts, om sådan behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållandena, elevens handikapp eller någon annan särskild omständighet.

7 kap. Specialskolan

1 § Specialskolan skall för utbildning på grundskolenivå ha tio årskurser, som fördelas på lågstadium, mellanstadium och högstadium enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

I specialskolan kan också ingå utbildning som avses i 3 kap. 19 §.

2 § De som går i specialskolan i stället för i grundskolan eller motsvarande del av särskolan skall så långt det är möjligt få en utbildning som motsvarar den som ges i grundskolan. Utbildningen skall anpassas efter varje elevs förutsättningar.

3 § Utbildningen i specialskolan skall bedrivas vid flera särskilda enheter. För varje enhet skall det finnas en lokal styrelse. Regeringen meddelar föreskrifter om enheterna och deras upptagningsområden.

Utbildning i specialskolan kan också anordnas i särskilda klasser som är förlagda till grundskolan men leds av en lokal styrelse för specialskolan.

4 § I förhållande till eleverna i specialskolan skall staten svara för sådana kostnader som kommunerna skall svara för i grundskolan.

5 § Hemkommunen skall betala ersättning till staten för kostnader för den som är elev i någon av specialskolans årskurser 1–10. Detta gäller dock inte om eleven går i en sådan särskild klass av specialskolan som är förlagd till hemkommunens grundskola.

Ersättning till staten skall lämnas med det belopp per elev och termin som med stöd av 4 kap. 19 § föreskrivs i fråga om grundskolans elever i årskurs med samma nummer. För elever i årskurs 10 i specialskolan skall samma belopp gälla som för elever i årskurs 9 i grundskolan.

8 kap. Sameskolan

1 § Utbildningen i sameskolan skall ha en samisk inriktning men i övrigt vara densamma som utbildningen i grundskolan.

2 § Samers barn får fullgöra sin skolplikt i sameskolan i stället för i grundskolan. Detsamma gäller andra barn, om det finns särskilda skäl.

3 § Sameskolstyrelsen beslutar om intagning av elever i sameskolan. Styrelsens beslut i sådana ärenden får överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Skolöverstyrelsens beslut får överklagas hos regeringen genom besvär.

4 § I förhållande till eleverna i sameskolan skall staten svara för sådana kostnader som kommunerna skall svara för i grundskolan.

9 kap. Fristående skolor

Godkännande

1 § Vanlig skolplikt får fullgöras i en fristående skola, om skolan är godkänd för ändamålet.

Godkännande skall meddelas, om skolans utbildning ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som grundskolan förmedlar och skolan även i övrigt väsentligen svarar mot grundskolans allmänna mål.

Ärenden om godkännande skall prövas av skolstyrelsen i den kommun där skolan skall bedriva sin verksamhet.

2 § Den som har vanlig skolplikt men som är endast för kortare tid bosatt i riket eller som har andra särskilda skäl att få en utbildning med internationell inriktning får fullgöra sin skolplikt i en fristående skola med sådan inriktning (internationell skola), om skolan av regeringen har godkänts för ändamålet.

För godkännande krävs att skolans utbildning som helhet betraktad är likvärdig med grundskolans. Skolan skall förmedla kunskaper och färdigheter som underlättar fortsatt skolgång utomlands. Undervisning i svenska språket och om svenska förhållanden skall meddelas i den omfattning som de här för kortare tid bosatta eleverna behöver.

3 § Särskild skolplikt får fullgöras i en fristående skola, om skolan är godkänd för ändamålet.

Godkännande skall meddelas, om skolan ger eleverna en utbildning som väsentligen svarar mot den som de skulle få i särskolan eller specialskolan.

En ytterligare förutsättning är att eleverna i samband med utbildningen bereds erforderliga omsorger.

Ärenden om godkännande skall prövas av den lokala styrelsen för särskolan eller specialskolan.

4 § Om ett barn har handikapp som enligt 3 kap. 3 § kan vara grund för särskild skolplikt, får barnet fullgöra sin skolplikt i en godkänd fristående skola endast om

1. skolan är godkänd för elever som har särskild skolplikt på grund av samma handikapp som barnet eller
2. barnet ändå bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen vid skolan.

Bedömningen enligt första stycket 2 ankommer på den lokala styrelsen för särskolan eller specialskolan.

Tillsyn m. m.

5 § Fristående skolor som avses i 1–3 §§ skall i fråga om sin utbildning för skolpliktiga elever stå under skolöverstyrelsens och länsskolnämndens tillsyn.

6 § Skolstyrelsen skall ha den omedelbara tillsynen över utbildningen för skolpliktiga i sådan fristående skola i kommunen som avses i 1 och 2 §§.

Den omedelbara tillsynen över utbildningen för skolpliktiga i sådan fristående skola som avses i 3 § skall handhas av den lokala styrelsen för särskolan eller specialskolan.

7 § Om en fristående skola inte längre uppfyller kraven för godkännande och bristerna inte avhjälps efter påpekande för huvudmannen, skall godkännandet återkallas.

Återkallande beslutas i fråga om internationella skolor av regeringen och i fråga om andra skolor av den lokala styrelse som beslutar om godkännande.

Övriga föreskrifter

8 § Ett delegationsuppdrag enligt 3 kap. 12 § andra stycket kommunallagen (1977: 179) får inte omfatta befogenhet att meddela eller återkalla godkännande för en fristående skola enligt denna lag.

9 § I en fristående skola som avses i 1–3 §§ får ett barn, som inte har uppnått skolpliktsåldern, tas in i utbildning för skolpliktiga endast om den lokala styrelsen med stöd av 3 kap. 8 § har tillåtit att barnet börjar sin skolgång i förtid.

10 § När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola, skall huvudmannen för skolan snarast lämna uppgift om detta till skolstyrelsen i elevens hemkommun.

I 3 kap. 14 § finns föreskrifter om uppgiftsskyldighet vid vissa fall av frånvaro.

11 § Beslut av lokala styrelser i ärenden om godkännande eller återkallande av godkännande för en fristående skola enligt 1, 3 eller 7 § eller i ärenden som avses i 4 § får överklagas hos skolöverstyrelsen genom besvär. Skolöverstyrelsens beslut får överklagas hos regeringen genom besvär.

10 kap. Särskilda utbildningsformer

1 § En internatskola kan på framställning från huvudmannen ges ställning av riksinternatskola genom beslut av regeringen. Kommuner och enskilda kan vara huvudmän för riksinternatskolor.

En riksinternatskola skall ha till uppgift att anordna utbildning, som motsvarar grundskolan och gymnasieskolan eller endera av dessa skolformer, för i första hand barn och ungdomar som har utlandssvenska föräldrar eller har behov av miljöombyte eller som är från glesbygd och inte kan beredas tillfredsställande inackordering.

I den del en riksinternatskola motsvarar grundskolan skall den i fråga om rätten att fullgöra skolplikt där anses vara en enligt 9 kap. 1 § godkänd fristående skola. I fråga om riksinternatskolornas organisation och tillsynen över dem meddelas föreskrifter av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

2 § Under vistelse i ett sådant hem som avses i 12 § lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga skall skolpliktiga barn, som inte lämpligen kan fullgöra sin skolplikt på annat sätt, fullgöra den genom att delta i utbildning vid hemmet. Sådan utbildning skall anordnas genom huvudmannens försorg. Den skall med nödvändiga avvikelser motsvara utbildningen i grundskolan.

Inte längre skolpliktiga som vistas i hem som avses i första stycket skall genom huvudmannens försorg ges möjlighet att få sådan utbildning som de behöver och inte lämpligen kan få på annat sätt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om utbildningens närmare innehåll, dess organisation och tillsynen över den.

3 § För sådana elever i grundskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan som på grund av sjukdom eller av liknande skäl under längre tid inte kan delta i vanligt skolarbete skall särskild undervisning anordnas på sjukhus eller motsvarande, i elevens hem eller på annan lämplig plats.

Särskild undervisning anordnas av skolhuvudmannen. Denne får överlåta åt sjukvårdshuvudman eller någon annan att anordna sådan undervisning enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Särskild undervisning skall stå öppen även för dem som fullgör skolplikt utanför det offentliga skolväsendet.

4 § Ett skolpliktigt barn skall medges att fullgöra skolplikten på annat sätt än som anges i denna lag, om det framstår som ett fullgott alternativ till den utbildning som annars står barnet till buds enligt lagens föreskrifter. Behov av insyn i verksamheten skall kunna tillgodoses.

Medgivande kan lämnas för upp till ett år i sänder. Under dess giltighetstid skall prövas hur verksamheten utfaller. Medgivandet skall återkallas med omedelbar verkan, om nödvändig insyn i verksamheten inte ges eller om det av annat skäl inte kan antas att förutsättningar för godkännande fortfarande föreligger.

5 § Frågor enligt 4 § prövas av skolstyrelsen i barnets hemkommun. Om barnet har sådant handikapp som enligt 3 kap. 3 § kan vara grund för särskild skolplikt, ankommer dock prövningen på skolöverstyrelsen, som skall höra socialstyrelsen innan ett medgivande lämnas eller återkallas.

Beslut i sådana ärenden får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

11 kap. Skolhälsovård

1 § Skolhälsovård skall anordnas för eleverna i grundskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan.

I gymnasieskolan skall skolhälsovård anordnas för eleverna på studievägar, som är minst ett läsår långa, och för eleverna i gymnasial lärlingsutbildning.

För elever på kortare studievägar i gymnasieskolan bör skolhälsovård anordnas.

2 § Skolhälsovården har till ändamål att följa elevernas utveckling, bevara och förbättra deras själsliga och kroppsliga hälsa och verka för sunda levnadsvanor hos dem.

Skolhälsovården skall främst vara förebyggande. Den skall omfatta hälsokontroller och enkla sjukvårdsinsatser. För elever i särskolan och specialskolan skall i skolhälsovården också ingå särskilda undersökningar som föranleds av deras handikapp.

För skolhälsovården skall finnas skolläkare och skolsköterska.

3 § Varje elev i grundskolan eller sameskolan skall genomgå allmän hälsokontroll en gång på varje stadium. Den första kontrollen skall äga rum första läsåret. Eleven skall också genomgå kontroll av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller, som anordnas för alla mellan de allmänna hälsokontrollerna.

Om skolläkaren på förekommen anledning anser att en viss elev i grundskolan eller sameskolan behöver undersökas utöver vad som följer av första stycket, skall eleven genomgå sådan undersökning.

Eleverna i de delar av särskolan och specialskolan som motsvarar grundskolan skall när det behövs genomgå särskilda undersökningar som föranleds av deras handikapp. I övrigt gäller bestämmelserna i första och andra styckena även för dessa elever.

4 § Eleverna på sådana studievägar i gymnasieskolan, som är minst ett läsår långa, och eleverna i yrkessärskolan skall beredas tillfälle att genomgå minst en allmän hälsokontroll. Eleverna i yrkessärskolan skall också erbjudas särskilda undersökningar som föranleds av deras handikapp.

5 § Elever som avses i 1 § första och andra styckena har rätt att vid behov anlita skolhälsovården utöver vad som följer av 3 och 4 §§.

6 § Den skolhälsovård som eleverna har rätt till skall vara kostnadsfri för dem.

7 § Huvudmannen för skolan skall även anordna skolhälsovården, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

8 § Skolöverstyrelsen och länsskolnämnden skall ha tillsyn över skolhälsovården.

12 kap. Övriga föreskrifter

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om organisationen av det offentliga skolväsendet samt om kommuners och landstingskommuners befattning i övrigt med utbildning som avses i denna lag.

I fråga om organ för samverkan eller annan liknande verksamhet inom det offentliga skolväsendet får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att ledamöter i organet eller andra företrädare utses och entledigas av enskilda. Med enskilda avses även omyndiga elever och sammanslutningar av sådana.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om möjlighet att låta enskilda och andra utomstående svara för enstaka inslag i verksamheten inom det offentliga skolväsendet.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om möjligheter att inom det offentliga skolväsendet bedriva utbildning, som bygger på samverkan mellan olika skolformer inom det offentliga skolväsendet eller mellan en sådan skolform och någon annan utbildningsform. I sådana föreskrifter får göras undantag från organisatoriska bestämmelser i denna lag.

4 § Försöksverksamhet får anordnas inom det offentliga skolväsendet enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I sådana föreskrifter får göras undantag från organisatoriska bestämmelser i denna lag.

5 § I fråga om mottagande i det offentliga skolväsendet av elever som inte räknas som bosatta i riket gäller föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utan hinder av föreskrifterna i 4 kap. 15 § och 5 kap. 14 § meddela föreskrifter om skyldighet för den som vill genomgå särskilt anordnad prövning i grundskolan eller gymnasieskolan att betala avgift som tillfaller staten.

7 § Bestämmelser om uppdragsutbildning i anslutning till gymnasieskolan finns i lagen (1985:000) om uppdragsutbildning i anslutning till det kommunala skolväsendet m. m.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge enskilda att anordna prövning och utfärda betyg enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet.

9 § I fråga om personal med statligt reglerad anställning inom utbildningsverksamhet, som motsvarar det offentliga skolväsendets men bedrivs med enskilt huvudmannaskap, får beslut som avser myndighetsutövning fattas av huvudmannen eller av ett särskilt organ för verksamheten, om så föreskrivs av regeringen.

Föreskrifter om ikraftträdande av denna lag meddelas i lagen (1985:000) om införande av skollagen (1985:000).

3 Förslag till
Lag om införande av skollagen (1985: 000)

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Skollagen (1985: 000) och denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

2 § Genom skollagen (1985: 000) upphävs skollagen (1962: 319).

3 § I denna lag avses med
1962 års skollag skollagen (1962: 319),
den nya skollagen skollagen (1985: 000),
1967 års omsorgslag lagen (1967: 940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda,
den nya omsorgslagen lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.

4 § Om det i lag eller annan författning hänvisas till en sådan föreskrift i 1962 års skollag eller 1967 års omsorgslag, som har ersatts genom en bestämmelse i den nya skollagen eller i denna lag, skall hänvisningen i stället avse den nya bestämmelsen.

Lokala styrelser för särskolan

5 § Uppgifter som enligt den nya skollagen ankommer på omsorgsnämnd skall till utgången av år 1988 fullgöras av sådan omsorgsstyrelse som avses i 12 § lagen (1985: 569) om införande av lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl., om inte annat följer av den paragrafen eller av någon annan lag.

Skolplikt och rätt till utbildning

6 § För barn som inte har börjat skolan före den 1 juli 1986 skall frågor om skolplikt, skolform inom det offentliga skolväsendet och skolstart prövas enligt bestämmelserna i den nya skollagen, även om prövningen sker före den 1 juli 1986.

7 § Uppkommer fråga om elevs övergång efter ikraftträdandet från en skolform till en annan, prövas frågan enligt bestämmelserna i den nya skollagen, även om prövningen sker före den 1 juli 1986. Som skolform anses därvid även grundsärskolan och träningsskolan.

Den som är född år 1970 eller senare och som med stöd av bestämmelser i 1967 års omsorgslag vid ikraftträdandet har påbörjat men inte avslutat skolgång i grundsärskolan, träningsskolan eller specialskolan skall anses mottagen i den skolan enligt bestämmelserna i den nya skollagen. Detta gäller dock inte den som är utskriven på försök från särskolan.

8 § För den som är född år 1969 eller tidigare och som vid utgången av juni 1986 är särskolpliktig enligt 1967 års omsorgslag upphör skolplikten genom den nya skollagens ikraftträdande.

9 § Bestämmelserna i 3 kap. 19 § i den nya skollagen om rätt för psykiskt utvecklingsstörda att få utbildning efter skolpliktstiden gäller dem som är födda år 1966 eller senare.

De som är födda år 1965 eller tidigare och som vid utgången av juni 1986 inte har avslutat sin skolgång i särskolan eller specialskolan skall beredas tillfälle att slutföra pågående yrkesutbildning eller motsvarande under högst två år.

Vite

10 § Länsskolnämnden prövar även efter utgången av juni 1986 fråga om utdömande av sådant vite som har förelagts enligt 39 § i 1962 års skollag före den 1 juli 1985.

Förhållandet mellan olika huvudmäns grundskolor och gymnasieskolor

11 § Sådana elevområden för olika huvudmäns grundskolor och gymnasieskolor eller delar därav som har fastställts före utgången av juni 1986 gäller utan hinder av den nya skollagen. Elevområden som avser grundskolan får dock inte täcka varandra efter utgången av juni 1987, om inte annat följer av 4 kap. 7 § tredje stycket i den nya skollagen.

12 § I fråga om rätt till interkommunal ersättning för läsåret 1986/87 för elever i grundskolan skall bestämmelserna i 1962 års skollag tillämpas, om den ersättningskrävande kommunen har tagit emot eleven i sin grundskola genom beslut som har fattats före den 1 juli 1986.

13 § I fråga om rätt till interkommunal ersättning för tid före den 1 juli 1987 för elever i gymnasieskolan skall bestämmelserna i 1962 års skollag tillämpas, om den ersättningskrävande kommunen eller landstingskommunen har tagit emot eleven på den aktuella studievägen i sin gymnasieskola genom beslut som har fattats före den 1 juli 1986.

Fristående skolor m. m.

14 § Ett godkännande som enligt 10 § i 1967 års omsorgslag har meddelats i fråga om undervisning för särskolpliktiga och som alltjämt gäller vid utgången av juni 1986 får räknas såsom godkännande enligt den nya skollagen såvitt gäller tiden till utgången av juni 1987.

15 § Beslut om befrielse från skolgång som har fattats med stöd av 35 § i 1962 års skollag eller 26 § i 1967 års omsorgslag gäller inte efter utgången av juni 1986.

Överklagande

16 § I fråga om överklagande gäller bestämmelserna i 1962 års skollag, om beslut enligt den lagen har meddelats i första instans före den 1 juli 1986.

Beslut av länsskolnämnden enligt 10 § denna lag får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

17 § Bestämmelser om överklagande i 1967 års omsorgslag gäller i fall där beslut med stöd av den lagen har meddelats i första instans före den 1 juli 1986.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1985: 569) om införande av lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1985: 569) om införande av lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 §
Lagen (1985: 568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. och denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.	
Vid ikraftträdandet skall lagen (1967: 940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda upphöra att gälla med de undantag som framgår av denna lag.	Vid ikraftträdandet skall lagen (1967: 940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda upphöra att gälla med de undantag som framgår av denna lag *och lagen (1985: 000) om införande av skollagen (1985: 000).*
I fråga om annan undervisning för psykiskt utvecklingsstörda än undervisning i förskola skall utfärdas särskilda bestämmelser.	*Bestämmelserna i denna lag gäller inte i fråga om sådan utbildning som regleras i skollagen (1985: 000).*

5 kap.
9 §

Innan en kommun eller landstingskommun i sin gymnasieskola ett läsår eller en annan sådan studieperiod tar emot en sökande, som inte hör till skolans elevområde för studievägen, skall styrelsen för skolan inhämta yttrande från styrelsen för hemkommunens eller hemlandstingskommunens skola, om den har samma studieväg. Detta gäller dock inte om det med hänsyn till tidigare yttrande är onödigt.

Om den första styrelsen anser att sökanden skall tas emot men den andra styrelsen avstyrker, skall den första styrelsen överlämna ärendet till länsskolnämnden för avgörande. Om skolhuvudmännen är kommuner i olika län eller om någon av dem är en landstingskommun, skall ärendet överlämnas till skolöverstyrelsen för avgörande.

Om elevområde för en studieväg har fastställts gemensamt för flera kommuners eller landstingskommuners gymnasieskolor skall fråga om en sökande skall tas emot trots att han inte tillhör det gemensamma elevområdet prövas av länsskolnämnden eller skolöverstyrelsen enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

gotab Stockholm 1985 83241